

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURAN JÄSENLEHTI 3/2018

SUSIKKO 3/2018

Metsäopetuksen historia tarvitsee historian	3	Suomen kansanvaltuuskunnan metsäkomissaarin lyhyt virkaura.....	16
Metsähistorian Seura Pohjanmaalla.....	4	Metsätyöntekijästä metsuriksi	18
Merestä metsä nousee	8	70-vuotias metsämiesten säätiö juhli ja esitteli uuden strategian.....	27
Seuran vuosikokous 2019	11	Malli Yrjö Puronvarsi – maailman paras vesuri	28
Metsähistorian tutkijaseminaari 12.4.2019 Jyväskylän yliopistossa	11	Lapset ja hevoset savottaperinteessä	30
Vuonna 2019 retkeillään Tornionjokilaaksossa	12	Jussi Meriluoto kirjoitti järkäleen.....	31
Metsäalan kehitysyhteistyökirjan toimittaminen on loppusuoralla.....	13		
Palkinto pro gradu -työlle ja opinnäytteelle	14		
Talven selän taittajaiset 8.2.2019	15		

Susikko

Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
3/2018

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry

Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa

Toimituskunta: Antti Koskimäki, Pekka T. Rajala, Juha Aaltoila ja Tapio Kamppila

Taitto: DTPage Oy

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen koskix@hotmail.com. Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla <http://www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko>.

Kansikuva: Näkymä Merenkurkun maailmanperintökohteen pohjoiselta reunalta Raippaluodon Björköbystä, edessä Pohjanlahtea.

Kuva Antti Koskimäki.

Seuraavalla sivulla kuvaaja Erkki Oksanen.

Puheenjohtaja Antti Koskimäki,
koskix@hotmail.com
Varapuheenjohtaja Pekka T. Rajala

Muut hallituksen jäsenet
Tapio Kamppila, *sihteeri*
Pirkko Kivinen
Kari Mielikäinen
Jukka Nerg
Jaakko Niemistö
Heikki Roiko-Jokela
Anna-Leena Simula
Pekka Äänismaa

METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ

Ihminen ja metsä

Metsäopetuksen historia tarvitsee historian

Metsäopetus aloitettiin maassamme vuonna 1862. Tuolloin otti Evon metsäopisto ensimmäiset oppilaansa opiskelemaan metsänhoitajiksi. Metsänvarjoiden, kuten metsätoimihenkilöiden silloinen ammattinimitys kuului, koulutus aloitettiin maassamme vuonna 1876, sekin Evolla. Jatkoa seurasi Tuomarniemellä, Rovaniemellä ja Nikkarilassa sekä monella muulla paikkakunnalla, mutta vasta vuosikymmenien jälkeen.

aloitettiin peruskoulun jälkeen, jolloin voi hakeutua yleisjaksolle. Sen jälkeen voi erikoistua eri aloille, muun muassa metsuriksi, metsäkoneenkuljettajaksi, metsäkoneasentajaksi, metsätyönjohtajaksi ja metsätechnikoksi. Koulutus on saanut laajuutta tehtävien vaatimusten lisääntyessä. Metsureiden koulutusnimi ke on nykyään metsuri-metsäpalvelujen tuottaja. Metsäkoneenkuljettajien koulutuksella on tarpeen mukainen sijansa. Väylät opiskella metsätalousinsinööriksi

Metsätyöntekijöiden koulutus aloitettiin pienessä mittassa 1930-luvulla. Työtehosteusta tuli vahvin tämän alan toimija 1940-luvulta alkaen. Ensin koulutettiin hakkuuneuvoja. Vuonna 1963 alkoi metsätyöntekijöiden peruskoulutus. Samana vuonna aloittivat metsätyökoulut eri puolilla maamme ja vuonna 1966 metsäkonekoulut. Metsäkoneenkuljettajien ensimmäinen kurssi järjestettiin Hirvaalla vuonna 1965.

Metsätyönjohtajien, paljon myöhemmin metsätalousteknikoiden koulutuksesta huolehtivat ensin yhtiöt. Rauma-Repola aloitti ja seuraavaksi yhdeksän yhtiötä perusti Hämeen metsätyönjohtajakoulun vuonna 1949 Tyrvännössä. Valtio otti roolia vuonna 1965, jolloin aloitettiin metsätyönjohtajien koulutus Tammelassa. Muita seurasi.

Omaa latuaan kulki metsänomistajien koulutus. Se aloitettiin vuonna 1907 Tuomarniemellä. Kursseja pidettiin myös maamieskouluissa. Metsänhoitolautakuntien kurssitoiminta alkoi vuonna 1929, kun ne aloittivat toiminnan. Metsänomistajien kurssien ohella annettiin metsäoppia kansa- ja kansalaiskouluissa. Maatalousoppilaitoksissa oli oma metsäopetus. Maan ensimmäinen metsänhoitolautakunnan ylläpitämä metsänhoitokoulu aloitti toiminnan Saarijärvellä 1949. Pohjois-Savossa aloitettiin jo tätä ennen ja siellä päästiin Siilinjärvellä omiin tiloihin vuonna 1953. Lisää kouluja tuli.

Vuonna 1979 toteutettiin keskiasteen koulutusuudistus taustanaan peruskoulu-uudistus. Metsäkoulutus

AMK ja metsänhoitajaksi yliopistotasolla vetävät edelleen.

Koulujen omistajat ovat vaihtuneet. 1970-luvulla metsänhoitolautakuntien koulut siirtyivät valtion omistukseen. 1990-luvulla metsäoppilaitosten omistajiksi tulivat koulutuksen kuntayhtymät. Metsäoppilaitoksista tuli osa ammattikorkeakouluja ja ammatti-instituutteja. Kuntayhtymätkin on purettu ja koulujen omistajina ovat nykyään kuntien omistamat yhtiöt.

Useista metsäkouluista on kirjoitettu oma historiikki tai historia. Monissa on selostettu metsäalan koulutusta laajemminkin. Perusteellisin esitys metsäalan koulutuksesta on Juha Maasolan kirjassa *Metsän mahti*. Kirja on vuodelta 1996, joten sen jälkeiseltä ajanjaksolta ei ole kokonaistarkastelua. Tätä kirjaa edelsi Juha Maasolalta *Kuin sinne huudetaan* vuodelta 1977. Siinä tarkastellaan samoja teemoja.

Maamme metsäalan koulutuksesta puuttuu laaja, kaikki näkökulmat tarkasteleva kokonaisuus. Sellainen, jossa tuodaan esiin yli 150 vuoden ajanjakso koulutusta, miten se kytkeytyy maamme metsätalouteen sen suurena voimavarana ja edelleen koko talouselämän kehitykseen sekä miten osaamisen lisäämisellä on kulloinkin ratkottu metsätalouden kysymyksiä. Sanalla sanoen: tarvitaan Suomen metsäopetuksen historia.

Antti Koskimäki

Metsähistorian Seura Pohjanmaalla

Iisakki Järvenpään puukkotehdas Kauhavalla oli Pohjanmaan retkeilyn oiva aloituspiste. Pääsimme oitis murrekylpyyn, jossa kylvettäjänämme toimi kauppa-matkustaja, kuten hän itseään nimitti, Jenni Köykkä. Tehdas kalskahti alkuun korviimme komealta, jopa yli-mitoitetulta. Joku vertasi paikkaa turkkilaiseen työpa-jaan. Uutuuden tuoreus ei juurikaan hohkannut kam-ppeista eikä koneista. Mutta oikeutus puukkotehtaan nimeen varmistui viimeistään tehtaan myymälässä, joka toimii upeasti myös työn ja tuotteiden näyttelytilana.

Kaikki tekevät kaikkea

Tehtaalla ahertaa kymmenen henkilöä, kahdeksan pal-kollista ja kaksi omistajaa. Järvenpään suku ehti val-mistaa puukkoja yli 130 vuotta. Sitten puuttui jatkaja ja tehdas pantiin myyntiin. Seinäjokelaiset yrittäjät Jarkko Haukkala ja Hannu Pennala ostivat tehtaan 30. elokuuta 2013. Yritys täyttää ensi vuonna 140 vuotta. ”Tänne on aina tultu jonku kylväkehen oppimahan, te-kemähän”, Köykkä kertoi ja sanoi ”kaikkien tekevän

kaikkea”. Puukon tekijän vaatimuksiksi hän listaa: ”pi-tää olla nopia, kätevä ja pätevä ja joukkohon sopiva. Meillä ei ole täällä työnjohtajia, pitää pärjätä keske-nämme.” Nopea puhe käy eläkeukolle viehkosta kor-vajumpasta.

Tehtaalla on noin 60 tuotetta, puukkoja valmistuu 10 000 vuodessa. RUK:n kurssipuukot on toimitettu Järvenpäältä Kauhavalta jo vuodesta 1959. Visa, koi-vu ja tuohi tulevat kotimaasta, samoin nahka tuppiin, Kokkolasta. Terän teräs tulee levynä Saksasta. Monet koneista ovat vanhoja. Saksalaiset konetahkot ovat vuodelta 1952. Niitä alettiin kunnostaa ja huomatiin, ettei hiomakiviä ollut jäljellä. Nuorison mallilla eli ”kato kuuklesta” löytyi ratkaisu. ”Paljonko laitetaan kiviä”, kysyi saksalainen yhteydenottajalta. ”Niitä on hamstrattu niin, etteivät ainakaan lopu”, Köykkä ker-too. Hän markkinoi puukkoja ja parempaa tyyppiä työhön on vaikea kuvitella. Tehtaalla vierailijoiden yleisimpiä kysymyksiä on veriura terässä. ”Soon vain komian tähären”, Köykkä vastaa.

Jenni Köykkä selostaa Iisakki Järvenpään puukkotehtaan toimintaa: Kuva Antti Koskimäki.

Iisakki Järvenpään tuotteita. Kuva Antti Koskimäki

Tehtaan kotisivuilta <https://www.iisakkijarvenpaa.fi/fi/tarina> löytyy hieno historia vuonna 1859 syntyneestä puukon tekijästä ja siitä, mikä vilkastutti puukkojen kysyntää rajusti vuonna 1888.

Hyvän historian päälle kelpaa rakentaa uutta

Uusinta, ylen nuorta historiaa edustaa Kauhavan Kaukolämmön (KK) tapa polttaa puu tuoreena. KK myy lämpöä vuoden 2009 alussa kaupungiksi yhdistyneiden Kauhavan, Alahärmän, Korttesjärven ja Ylihärmän alueilla noin 60 000 megawattituntia vuodessa. Kauhavan kaupunki omistaa yrityksen kokonaan. Toimintajohtaja Ari-Matti Mattilan mukaan avainasia puun tuoreena polttamisessa on korkea lämpötila kattilassa. ”Se on noin 900 astetta, uusi kattilateknologia mahdollistaa tämän”, hän sanoo.

Kuivatus haaskaa puusta energiaa

Energiapuuta kuivataan metsäteiden varsilla milloin avokasoissa, milloin peittein suojattuna. Vaihteleva kysyntä, esimerkiksi leudot talvet, ovat pidentäneet varastointiajasta jopa pariin vuoteen, jolloin etenkin lehtipuun energiahävikit ja hiilipäästöt ovat isot. Puun kuivuessa siitä haihtuu veden mukana hyvin palavia, energiaa antavia terpeenejä ja muita aineita, jotka antavat tuoreena kuoritululle tai halotulle puulle hyvän tuoksun. Kauhavan lämpölaitoksen kattilassa, kuten Alahärmässä ja Ylihärmässäkin, terpeenit ja muut tuoreen puun ener-

giajakeet kaasuuntuvat palotilan yläosaan ja palavat rajulla teholla. Jopa puun sisältämästä vedestä vapautuu vetyä paloa ja energian tuotantoa tehostamaan.

Jos haihtuu puusta rankakasoissa paljon arvokkaita energijakeita, niin raha on rangoissa kiinni polttoon asti. ”Hankimme puun laitoksille niin, että se poltetaan parin viikon sisällä kaadosta”, Ali-Mattila kertoo. Metsänomistajat saavat rahansa tuoreena polttoon ajettavista puista nopeasti. Kauhavan lämpölaitoksen hyötysuhteeksi on mitattu yli 90 prosenttia. Uusi, historiallinen puulla lämmityksen tapa tuottaa selvästi enemmän lämpöä paljon vähemmällä puulla entiseen verrattuna.

Ilmastolle ystävällistä

Puun säästö tuotettua lämpöyksikköä kohti tuoreena poltettaessa on reilut 30 prosenttia verrattuna varastossa ulkona kuivuneen puun polttoon. Puut tulevat Mattilan mukaan noin 30 kilometrin säteeltä laitoksesta. Sen verran on matkaa voimalaan myös Alajärven sahalla, joka toimittaa sivutuotteitansa energian tuotantoon. Hyvä hyötysuhde, lyhyet kuljetusmatkat ja se, ettei puu lahoa pitkään varastoissa teiden varsissa vähentää oleellisesti hiilidioksidin päästöjä. Turhaan ei TEM tukenut uuden teknologian käyttöön ottoa hanketta miljoonalla eurolla. Pohjalaisten avaamalle ladulle löytyy maassamme paljon lähtijöitä. Kattiloita vanhentuu ja silloin otetaan mallia Kauhavan hienosta ratkaisusta.

Metsänomistajien puulle kilpailua

Tuoreen puun käyttö energiaksi luo vihdoin kilpailua nuorten metsien hoitohakkuiden puulle. Puu otetaan talteen ja energiaksi neljän senttimetrin latvammittaan asti. Metsänhoidonneuvoja Jaakko Niemistö arvioi, että noin 95 prosenttia KK:n kattiloihin tulevasta puusta kävisi selluloosankin tekoon sellaisenaan. Uusi poltto- ja kattilatekniikka säästää puuta ja nuorten metsien ensiharvennusten tarve on niin mittava, ettei kuitupuun markkinaa hallitseville metsäjäteille jää nurisemisen syytä. Harvennusten herkkua on räsissä maassamme miljoona hehtaaria, kaikille sitä riittää ja uutta puuta nousee taimikoista nopeasti.

Metsänparannuksen maakunta

Retki Etelä-Pohjanmaalle ei ole mitään ilman tutustumista soiden ojitukseen ja muuhunkin metsänparannukseen kuten lannoituksiin, taimikonhoitoon ja metsäteiden rakentamiseen. Metsänhoitaja Markku Kuusela esitteli vuonna 1935 valmistunutta 12 osakastilan ojitushanketta, 168 hehtaarille kaivettiin 39 kilometriä ojaa. Männyt saivat vuonna 1978 peruslannoituksena 400 kiloa PK:ta hehtaarille ja alueen ojaot kunnostettiin vuosina 2004 ja 2005.

Tilojen muoto seudulla on kapean pitkulainen. Kaikki saivat tasapuolisesti samanlaisia metsämaita, kun tiloja viipaloitiin pitkiksi kapeiksi saroiksi. Metsätila voi olla monta kilometriä pitkä, mutta vain 50 metriä leveä. Tilusjärjestelyt eivät ole helppoja. ”Mettien vaihto on pohjalaiselle vaikeaa, pelekää että toinen pärijää” kuvasi retkeämme hienosti johtanut metsänhoidonneuvoja Jaakko Niemistö.

Hyvä ruiske Maailman pankilta

Maailman pankki lainasi Suomelle MERA-kausien aikana rahaa. Ehtona oli, että kentälle tulee palkata 60 metsäammattimiestä ja siinä rytäkässä Kuuselakin sai metsänhoitajan paikan vuonna 1974. Kaikki 60 paikkaa vakinaistettiin myöhemmin eikä byrokratia päässyt syömään apua kentällä. ”Yksi tai kaksi henkilöä palkattiin Helsinkiin valvomaan ihmisiä”, Kuusela kertoi. Inflaatio laukkasikin 1970-luvulla jopa 15 prosentin vuosivauhdilla. ”Maailman pankin osuus jäikin lopulta 11 prosenttiin.” Kuusela suosittelee metsänparannuksen historiasta kiinnostuneille V.J. Palosuo Acta Forestalia Fennicassa ilmestynyttä selvitystä *MERA-ohjelmat Suomen metsätaloudessa* ja metsänhoitaja Kaino Tuokon kirjaa *Metsänparantajat kansakunnan asialla*. Suositukselle löytyy tästäkin päivästä perustetta. Maan

Retkeläiset vuonna 1935 ensimmäisen kerran ojitetulla, silloin likimain avoimella suolla.
Kuva Antti Koskimäki.

Metsänhoitaja Markku Kuusela. Kuva Antti Koskimäki.

rajusti kasvavien metsien varaan laajennetaan lähivuosina uutta teollisuutta. Uusin metsänparannuksen vai pitäisikö kirjoittaa pahennuksen historia saa Kuuselalta tylyn vastaanoton. ”Olen ainoa 1990-luvulla ennallistamisen kurssit käynyt eteläpohjalainen metsäkeskuksen toimihenkilö. ”Valvon, ettei ennallistaminen tänne leviä”, hän nauroi. ”Vähällä sen hullun mielen noutaa”, Kuusela muistelee paikallisen ojaosaajan käsitystä ennallistamisesta.

Itsenäisyyden juurilla Etelä-Pohjanmaalla

Kauhavan Korttesjärvellä toimiva Suomen Jääkärimuseo kertoo hienosti itsenäisen Suomen juurista. Museon sijaintipaikan valinnalle on hyvät perusteet. Nykyisen Kauhavan kaupungin alueelta (Kauhava, Alahärmä, Korttesjärvi ja Ylihärmä) lähti noin 120 miestä sotilaskoulutukseen Saksaan Lockstedtiin, (nyk. Hohenlockstedt), suhteellisesti enemmän kuin mistään muualta Suomesta, museointendentti Hanna Rieck-Takala kertoi retkeläisille. Sitä ennen olivat aktiivisen vastarintaliikkeen ylioppilaat kokoontuneet Pohjalaisosakuntien talolle Ostrobotnialle pohtimaan Suomen irrottautumista Venäjästä.

Voimakas venäläistämishjelma oli vuonna 1914 viemässä viimeisetkin autonomian rippeet suomalaisilta. Sensuuri oli kovaa, ihmisiltä vaadittiin kulkulupia. ”Se oli viimeinen tippa. Ostrobotnialla päätettiin joko 20. tai 21. marraskuuta vuonna 1914 ottaa yhteyttä ulkomaihin”, Rieck-Takala kertoi. Vastarintaa suunnitelleet opiskelijat päättivät ottaa yhteyttä ulkomaihin. Herman Gummerus kävi Tukholmassa neuvottelemassa

Suomen Jääkärimuseon intendentti Hanna Rieck-Takala jääkärien vaiheita hyvin valottavien karttojen edessä. Kuva Antti Koskimäki.

Saksan suuntaan. Ylioppilaat Walter Horn ja Bertel Paulig kävivät Tukholmassa 2.12.1914. Ruotsalaiset halusivat tietysti välttää kahnauksia, pysyä puolueettomina, mutta Saksasta katsottiin suopeasti suomalaisia. ”Siellä ajateltiin, ettei olisi haitaksi, että Saksalla on liittolaisia pohjoisessa”, Rieck-Takala sanoi.

Partioate naamioi sotimisen opiskelijat

Venäläisten tiukka kontrolli pakotti aktivistit naamioimaan asiat hyvin. Salaaminen ei kaikin ajoin ja osin onnistunut. Kaikkiaan venäläiset pidättivät routavuosina 1914-1917 yhteensä 78 jääkärien värvääjää tai yhdysmiestä, jotka yrittivät peitellä toimiansa esittämällä esimerkiksi puun ostajaa tai kauppatarkastajaa. Helmikuun alussa 1915 tuli sitten Saksasta viesti, että suomalaisia otetaan sotilaskoulutukseen Lockstedtiin lähelle Hampuria. Nuoret esittivät olevansa partiolaisia, mistä syystä heitä Lockstedtissäkin kutsuttiin Pfadfindereiksi, partiolaisiksi. Tässä tapauksessa suorakin käännös ”Polunlöytäjä” (Pfad eli polku ja Finder eli löytäjä) kuvaa syvällisesti maamme historiaa.

Kuninkaallinen Preussin jääkäripataljoona 27

Aktiivinen jääkäreiden värväys tuotti tulosta. Innostuneisuus oli suurta. ”Jopa 16-kesäisiä poikia lähti mukaan.” Viesti kulki monin tavoin veljeltä veljelle, serkuille, oppilaitoksissa. Tampereen Tekusta lähti kokonainen kurssi, Rieck-Takala kertoi. Läntinen jääkärien reitti Tornion yli Haaparantaan paljastui ryssille tammikuussa 1916. Museon seinän isossa kuvaruudussa näkyvät pakkaslumessa hitaasti edestakaisin liikkuvat suksen kärjet. Nuoria lähti hiihtäen Perämeren yli Ruotsiin. Ruotsalaiset kalastajat auttoivat jäällä harhaillevia uupuneita Saksaan lähtijöitä ja matka jatkui.

Oma marssi soi ensi kertaa

Rieck-Takala kertoi ihaillen jääkärihengestä. ”Näytti tilanne kuinka pahalta umpikujalta tahansa, niin aina noustiin yhdessä ylös, koskaan ei luovutettu.” Hyvän hengen nostattaja oli Jean Sibeliuksen säveltämä ja Heikki Nurmion sanoittama Jääkärimarssi. Jääkäreillä oli ratkaiseva roolinsa Suomen sisällissodassa joukkojen johtajina ja taktiikoiden luojina. Heitä kaatui 131.

Saksassa kaatui ensimmäisen maailmansodan taistoissa 13 jääkäreitä ja 12 menehtyi Osnabrückin lähellä juonaonnettomuudessa. Sairaudet veivät yli 20 miestä.

Talvisodan johto jääkärien käsissä

Jääkäri liikkeen merkitys tuli keskeisesti esiin myös toisessa maailmansodassa. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta Suomen armeijan kenraalit olivat jääkäreitä taustaltaan. Saksan sotakoulutuksen saaneet miehet olivat etevä johtajia verrattuna Venäjän armeijan päälliköihin. Vallankumous oli tuhonnut paljon itänaapurimme korkeinta, osaavaa upseeristoa. Viimeisenä jääkärinä puolustusvoimistamme lähti kunniaveteraanien rivistöön kenraali K. A. Heiskanen, puolustusvoimien komentajan asemasta. Viimeinen elossa ollut jääkäri Väinö Valve kuoli vuonna 1995.

Kirjallisuutta jääkäreistä

Reilu kolmasosa jääkäreistä oli työläisiä, kolmasosa maatilojen nuoria, viidesosa ylioppilaita, loput kalastajia, kauppiaita ja muiden ammattien edustajia. Jääkärimuseossa on esillä hieno kartta, johon on merkitty nykyisen Kauhavan alueelta Saksassa opiskelleiden miesten nimet, sotilasarvot Saksasta palatessa ja Suomessa. Kartan kääntöpuolelta selviää muun muassa sortokauden ajan ja jääkäri liikkeen historia, etapit ja muistomerkit. Jääkäri, gruppenführer Paul Ljungberg kirjoitti kirjeessään 29.3.1917 toivovansa ”sydämen pohjasta, että tästä yrityksestä tullaan kirjoittamaan historia ja että se tullaan kirjoittamaan puolueettomasta näkökulmasta.” Hänen toiveensa on kuultu. Vuonna 1966 julkaistiin Matti Lauerma teos *Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona 27 – vaiheet ja vaikutus*. Tuomas Hoppu kirjoitti 2015 kirjan *Jääkärit Saksan tiellä. Jääkärien tarina kirjeiden ja päiväkirjojen valossa*. Postimuseo mahdollisti tuellaan kirjan synnyn. Nuoren miehen elämä vieraassa maassa ei ollut helppoa. Epävarmuus, koti-ikäväkin painoi mieltä. Hopun kirja kuvaa hyvin jääkärien ajoin ankaria, ankeitakin oloja, karua koulua, jonka käyneitä miehiä meidän suomalaisten on tänäänkin kiittäminen.

Lukusuositus:

https://www.kauhava.fi/palvelut/kulttuuri/museot/suomen_jaakarimuseo

Kuuntelu- ja katselusuositus:

Jääkärimarssi, YouTube, lapualaisten puhaltamana ja rummuttamana; <https://www.bing.com/videos/search?q=j%c3%a4%c3%a4k%c3%a4rien+marssi&ru=%2fsearch%3fq%3dj%25c3%25a4%25c3%25a4k%25c3%25a4rien%2bmarssi%26FORM%3dR5FD2&view=detail&mmscn=vwrc&mid=3D598A9A4DC028576B913D598A9A4DC028576B91&FORM=WRVORC>

Merestä metsä nousee

Merikotka ja lokki pyörivät navakan tuulen nostaman aallokon yllä. Äkkiseltäni kuvittelen, että saaliseläin siinä taas petolinnulle kiukuttelee kuin varikset huuhkajalle, mutta eläkkeellä oleva biologian, maantieteen ja historian opettaja Vesa Heinonen ojentaa käteeni kiikarin ja kertoo tuntevansa merikotkan. ”Sama lintu on tehnyt tuon usein”, Heinonen paljastaa tuntevansa kotkayksilöitä niiden tapojen perusteella. Merikotka ahdistelee sitkeästi lokin väsyksiin asti alas mereen ja poimii ravinnoksensa aalloista. Opas hallitsee asiansa ja osaa kertoa siitä hyvin. Sama ilmiö lämmitti Metsähistorian Seuran retkeläisten mieliä Iisakki Järvenpään puukkotekhtaallakin ja ojitetulla suolla.

Harmaalepistä ikikuusikkoon

Heinonen esitteli maankohoamisen ilmiötä Raippaluodossa, joka on Unescon listoilla olevaa Merenkurkun alueen maailmanperintöaluetta. Mannerjää painoi maan noin kilometrin alaspäin jääkaudella ja yhäkin nousee maa ylös kuin litistetty kumipallo. Alkuun maa nousi jopa 15 senttimetriä vuodessa, nyt enää sentin, josta jää nettonousuksi kahdeksan millimetriä, sillä meriveden pinnan nousu kahdella millillä ottaa osansa. Rantaviivaan liki vesirajaa on noussut ujo harmaalepän vesa metsän ensi airueksi. Aika läheltä löytyy toinenkin metsän laita, ikivanha, ränsistynyt, kirveen koskematon kuusivaltainen metsä. (Kuva s. 10)

Kalastuksen tärkeys näkyy rannoillakin

Heinonen esittelee kivikasoja, jotka kauan sitten pönkittivät verkkojen kuivatustelineiden puita pystyyn. Silakkaverkot kudottiin käsin. Sentin silmäkoolla saikin ahertaa noin miljoona solmua, että 60-metrinen, 4,5 metriä korkea verkko oli valmis. Rannalla näkyy kiviä, jotka olivat aikanaan perheiden kalastusalueiden merkkejä. Rysillä pyydystettiin kalaa siten, että kolmen vuoden välein alueet vaihtuivat. ”Näin vältettiin kauteus”, Heinonen kertoi.

Vesa Heinonen Merenkurkun maailmanperintökohteen kartan edessä. Vaasa on kartan keskivaiheilla. Kuva Antti Koskimäki.

Retkeläiset Merenkurkun maailmanperintökohteen pohjoisella reunalla Raippaluodon Björköbyssä, taustalla aukeaa Pohjanlahti. Kuva Antti Koskimäki.

Kalastuksen tulevaisuus

Maan kohoamisen yhteydessä muodostuu fladoja, joihin korkean veden aikana tai ojaa pitkin pääsee vesi. Keväisin fladoihin voi nousta valtavat määrät kalaa. Riistan ja kalantutkimus mittasi matalasta purosta nousseen 7 000 haukea ja 50 000 ahventa. Maan kohotessa yhteys meren ja fladan välillä katkeaa kokonaan, jolloin syntyy kluuvi, lampi, jossa voi olla oma kalakantansa. Heinonen kertoi Raippaluodon alueella toimivan enää yhden päätoimisen ammattikalastajan ja muutamia sivutoimisia. Kotitarve-harrastus -kalastajia riittää. Heinosen mielestä kalastusmatkailunkin mahdollisuudet ovat alueella hyvät. ”Saksalaiset ja ranskalaiset arvostavat haukea paljon.”

Lukusuositus:

<http://www.kvarken.fi/>
www.visitvaasa.fi

Hyvässä vedossa

Metsähistorian Seuran retkeily Lakeudelle ja Perämeren länttä päin työntyvälle rantaviivalle oli hieno kokonaisuus. Hyvistä kohteista tuli erinomaisia, kiitos asioihinsa perehtyneiden, innostuneiden oppaiden.

Retkeilyn valmisteli ja johti Metsähistorian Seuran hallituksen jäsen, metsänhoidonnuvoja Jaakko Niemistö. Liikuimme hänen kotiseudullaan ja sen huomasi. Hän kertoi paljon seutukunnan historiaa ja nykyisyyttä, liito-oraviakaan unohtamatta. Siirtymätaipaleet sujuivat rattoisasti. Retkeilyn osanottaja Ilmari Kosonen ehti jossain välissä oikoa kuulijoille paikkakuntien nimistöjen tutkimuksen virheellisyyksiä.

Juha Aaltoila

Seuran vuosikokous 2019

Seuran vuosikokous, esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen pidetään Helsingissä 11.4.2019 alkaen kello 13.00.

Seuran strategian tarkistaminen on aloitettu. Kokouksessa tarkastellaan seuran toimintaa muuttuvassa toimintaympäristössä strategian jäsenäkökulman varmistamiseksi.

Lisätietoja ja ilmoittautumisohjeet Susikossa 1/2019.

Metsähistorian tutkijaseminaari 12.4.2019 Jyväskylän yliopistossa

Kestävän kehityksen käsite on 1980–1990-luvuilta lähtien ollut erottamaton osa myös metsien käyttöä, metsäpolitiikkaa ja metsäkeskustelua, vaikka metsänhoidossa sillä puuntuotannon näkökulmasta onkin vielä paljon pitemmät juuret. Kestävyys eri osa-alueineen on sittemmin näkynyt esimerkiksi metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksissa ja kansallisessa metsästrategiassa.

Ideaalisen kestävyystarkastelun mukaan kaikki kestävyiden osa-alueet – ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen – ovat samanarvoisia, mutta käytännössä eri toimijat ovat painottaneet kestävyiden osa-alueita eri tavoin ja usein myös toisilleen alisteisina. Sosiaalinen ja erityisesti kulttuurinen kestävyys ovat useimmiten jääneet ekologisen ja taloudellisen kestävyiden varjoon.

Metsäkulttuurilla tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen sosiaalisessa yhteydessä jakamia metsään liittyviä toimintatapoja, käytäntöjä, käsityksiä, merkityksiä ja arvoja. Kulttuurinen näkökulma tuo siis mukanaan ihmisen ja hänen toimintansa, arvonsa, asenteensa ja tunteensa suhteessa metsiin, niiden käyttöön ja niihin liittyviin tavoitteisiin. Mitä on metsäkulttuurinen kestävyys? Miten sitä tulisi ymmärtää tai määritellä?

Kulttuurista kestävyyttä on viime vuosina esitetty jopa kestävyiden tärkeimmäksi osa-alueeksi, sillä kestävä kehitys ja luonnonvarojen kestävä käyttö ovat ihmisen määrittelemiä. Määritelmät nostavat esiin metsiin liittyvät arvot – ja samalla niiden moninaisuuden ja ristiriidatkin.

Lusto – Suomen Metsämuseo, Metsähistorian Seura ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos järjestävät tutkijaseminaarin suomalaisesta metsäsuhteesta Jyväskylässä 12.4.2019 kello 10.15–17.00. Paikana on Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos, H306.

Vuonna 2020 Lusto ja Metsähistorian Seura julkaisevat samaa aihepiiriä käsittelevän aikakauskirjan Vuosilusto 13. Vuosilusto on Suomen Metsämuseo Luston (www.lusto.fi) ja Metsähistorian Seuran (www.metsahistoria.fi) joka toinen vuosi ilmestyvä metsähistorian, -perinteen ja -kulttuurin vertaisarvioitu tieteellinen julkaisu (Julkaisufoorumin luokitus 1). Kulttuurinen kestävyys suhteessa metsiin on ajankohtainen teema Lustossa muutenkin.

Tutkijaseminaari- ja Vuosilusto-toimikunnan jäsenet ovat dosentti Heikki Roiko-Jokela, dosentti Leena Paaskoski, FM Reetta Karhunkorva, MMM Antti Koskimäki ja MMT Anneli Viherä-Aarnio.

Vuonna 2019 retkeillään Tornionjokilaaksossa

Metsähistorian Seuran vuoden 2019 retkeilyllä liikutaan sekä Suomen että Ruotsin puolella Tornionjokea. Ajankohdaksi on alustavasti päätetty 5.–7.9.2019, joten nuo päivät kannattaa merkitä almanakkaan jo nyt. Kokoontumispaikka on Kemi, johon retkeily myös päätetään. Kolmen päivän pituisen retkeilyn pohjoisin paikkakunta on Kolari, jossa myös siirrytään Ruotsin puolelle jokea ja paluu tehdään naapurimaan puolella. Tämä on ensimmäinen kerta, kun seura retkeilee noilla suunnilla, joten taas tulee uusi alue tutuksi.

Alueella riittää tarkasteltavaa sekä metsätaloudessa, kulttuurissa että tutkimuksessa. Erityisasioista alueella päästään perehtymään maapallon muodon mittauksiin, jota edustaa Unescon maailmanperintöön kuuluva Struven ketju. Kohteita on sekä Tornion seudulla että Aavasaksalla. Maailman pohjoisin rautaruukki on ollut Pajalassa toiminut Kōngäksen ruukki, Kengis Bruk. Pajalassa syvennyttään myös Lars Leevi Laestadiuksen toimintaan hänen nimeään kantavassa museossa. Aluetta ovat sävyttäneet useat sodat, joista viimeisin oli Lapin sota. Siitä saadaan havaintoja Torniossa.

Retkeilyn kutsu, tarkka ohjelma ja ilmoittautumisohjeet ovat Susikossa 2/2019.

Kuvassa *Viimeinen lautta* lasketaan Kukkolankoskea Karungissa Tornionjokivarressa vuonna 1960.

Kuva Anna-Kaarina Jaakkolan kokoelma, kuvaaja Heikki Peuramo.

Postikortti vuodelta 1933, Aavasaksa, edessä Tornionjoki. Alkuperäisen kuvan takana teksti: "Aavasaksa, jolla viime juhannuksena oli noin 3 000 matkailijaa kesäyön aurinkoa ihailmassa." Kuva Lusto, Suomen Metsäyhdistyksen kokoelma, Metsätaloudellinen valistustoimisto.

Metsäalan kehitysyhteistyökirjan toimittaminen on loppusuoralla

Suomen metsäalan kehitysyhteistyön yli 60-vuotias historiaa valottava Suomalaiset maailman metsissä -kirjahanke on edennyt kesän ja syksyn aikana. Alkuperäisenä tavoitteena oli saada kaikki kirjoitukset kokoon jo kevääseen 2018 mennessä. Siinä ei kuitenkaan ihan täysin onnistuttu. Huhtikuun lopulla pidetyssä kirjoittajien keskinäisessä vertaisarviointiseminaarissa tarjolla oli 17 artikkelikokonaisuutta lähes 30 kirjoittajalta. Tekstien parannusehdotusten ohella tilaisuudessa tunnistettiin useita seikkoja, joiden tarkastelu oli jäänyt liian vähälle huomiolle. Täydentävien artikkeleiden ja osioiden metsästäminen käynnistyi välittömästi.

Suurimman työn on vaatinut FAO:n metsäalan maailmanlaajuista yhteistyötä valottavan artikkelikokonaisuuden saaminen. Toimituskunta totesi, että maailmanjärjestön rooli on ollut Suomen metsäalan kehitysyhteistyössä hyvin keskeinen varsinkin toiminnan alkuaikoina. Monet nuoret metsänhoitajat ovat aloit-

taneet kansainvälisen uransa FAO:n apulaisasiantuntijoina, ja metsäosaston ylimmässä johdossa on työskennellyt kaksikin suomalaista metsämiestä – Nils Osara ja Jan Heino. Osaavat kirjoittajat saatiin vihdoon FAO:n nykyistä suomalaisista asiantuntijoista ja varttuneista, jo eläkkeelle ennättäneistä ammattilaisista. Nyt koossa on riittävä määrä monipuolisia kirjoituksia myös tältä aihealueelta.

Marraskuun alkuun 2018 mennessä toimituskunta on saanut kirjoittajilta tekstejä, joiden kokonaislaajuus on yli 200 liuskaa. Alustavan suunnitelman mukaan artikkelit sijoitetaan kirjan eri lukuihin toimijoittain. Suomalaisen metsäalan kehitysyhteistyön merkittäviksi toimijoiksi on tunnistettu seuraavat tahot: ulkoasiainministeriö, Finnfund, maa- ja metsätalousministeriö, FAO, Metsähallitus, Stora Enso, Pöyry, Helsingin yliopiston tietopalvelut ja FEG International, Niras, Indufor, Metsäntutkimuslaitos/Luonnonvarakeskus,

Istutusryhmä työssään Stora Enson puuviljelmän uudistusalalla Etelä-Kiinassa elokuussa 2016.

Helsingin yliopisto, Viikin tropiikki-instituutti sekä Opetushallitus. Lisäksi kirjaan tulee osiot, jotka kuvaavat sekä kansalaisjärjestöjen että yksittäisten asiantuntijoiden toimintaa.

Kirjan toimittaja Eeva Korpilahti on käynyt kesän ja syksyn aikana tekstit läpi ja tehnyt niihin muutosesityksiä. Artikkelien kirjoittajat ovat täydentäneet juttujaan ja kommentoineet muutosesityksiä sekä toimittaneet kuvamateriaalia. Toimitusneuvosto - Anna-Leena Simula, Pekka T. Rajala, Antti Koskimäki, Heikki Roiko-Jokela ja Tapio Kamppila – on lukenut ja kommentoinut artikkeleita sitä mukaa, kun niitä on saatu. Kun tekstit lähiviikkojen aikana lopullisesti valmistuvat, edessä on esipuheen, johdannon ja laajan yhteenvedon kirjoittamisen aika. Metsähistorian Seuran hallitus on käynyt kesän ja syksyn aikana myös neuvotteluja kirjan kustannussopimuksesta. Tällä hetkellä näyttää siltä,

että yhteinen näkemys löytyy ja että kirjan viimeistely, taitto ja painatus annetaan kaupallisen kustantajan huoleksi.

Suomalaiset maailman metsissä -kirja oli alun perin tarkoitus saada jakeluun jo heti ensi keväänä. Metsähistorian Seuran hallituksen mukaan huhtikuun vuosikokous olisi voinut olla sopivan juhlava ajankohta kirjan julkaisemiseen. Ehdolla olevan kustantajan näkemyksen mukaan syksy on kuitenkin kirjan markkinoinnin ja myynnin edistämisen kannalta otollisempaa aikaa. Näin ollen kirjan julkaisu siirtyy syksyyn 2019. Jo tällä hetkellä on nähtävissä, että julkaisusta tulee monipuolinen ja kattava ajankuva siitä, miten suomalaiset ovat maailman metsissä toimineet. Hyvät lukijat, malttakaa toki vielä ensi syksyyn! Hyvää kannattaa odottaa.

Pekka T. Rajala

Palkinto pro gradu -työlle ja opinnäytteelle

Metsähistorian Seura myöntää opinnäytetyö-palkinnon kalenterivuoden 2018 aikana hyväksytystä erityisen ansiokkaasta alansa pro gradu -työstä sekä opinnäytetyöstä. Palkinto jaetaan Metsähistorian Seuran vuosikokouksessa huhtikuussa 2019. Seuran yhteistyökumppaneina tässä hankkeessa ovat Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry ja METO - Metsäalan Asiantuntijat ry.

Opinnäytetyö-palkinto on verovapaa apuraha, jonka suuruudesta seura päättää kunakin vuonna erikseen. Viimeksi vuonna 2016 jaetun palkinnon suuruus oli 500 euroa. Palkinnon saajan on mahdollista laatia opinnäytetyön pohjalta artikkeli Vuosilustoon, joka on Metsähistorian Seuran ja Suomen Metsä museo Luston julkaisu, tai Metsähistorian Seuran jäsentiedote Susikkoon.

Metsähistorian Seura pyytää yliopistojen metsähistoriaan liittyviä pro gradu -töitä ohjanneita professoreita sekä ammattikorkeakoulujen metsätalouden sekä metsä- ja puutalouden markkinoinnin koulutusohjelmien metsähistoriaan ja -perinteeseen liittyviä opinnäytetöi-

tä ohjanneita opettajia tekemään perusteltuja ehdotuksia vuonna 2019 jaettavan palkinnon saajiksi.

Palkinnon myöntöperusteina käytetään seuraavia periaatteita:

- ansiokas tutkimus
- tuottaa uutta tietoa metsähistorian alalta
- perustuu johonkin aiemmin käyttämättömään tai vähän käytettyyn lähteaineistoon
- osoittaa tekijän kykyä tehdä itsenäisiä johtopäätöksiä
- on hyvin ja kiinnostavasti kirjoitettu

Ehdotukset opinnäytetyö-palkinnon saajaksi voivat perustua työstä annettuihin lausuntoihin. Ehdotuksen laajuus on noin yksi sivu ja siihen tulee liittää opinnäytetyön tiivistelmä ja opiskelijan yhteystiedot.

Lisätietoja asiasta saa Metsähistorian Seuralta: seura@metsahistoria.fi. Ehdotukset pyydetään lähettämään samaan osoitteeseen 15.3.2019 mennessä.

www.metsahistoria.fi/opinnaytepalkinnot

Talven selän taittajaiset 8.2.2019

Metsähistorian Seuran perinteiset Talven selän taittajaiset ovat Tieteiden talossa Helsingissä perjantaina 8.2.2019 alkaen kello 14.00. Kahvitarjoilua varten pyydämme ilmoittautumiset 28.1.2019 mennessä sähköpostitse: seura@metsahistoria.fi.

Talven selän taittajaisten laajana aihekokonaisuutena on taas erityisen merkittäväksi ja ajankohtaiseksi nousut asetelma metsät, metsäluonto ja luonnon hoito.

Kari Mielikäinen, Metsähistorian Seuran hallituksen jäsen, esittää, miten metsäluonnon hoito on hoidettu tavanomaisen metsätalouden osana vuosikymmenten mittaan. Nyt 80-vuotiaan Suomen Luonnonsuojeluliiton puheenjohtaja Harri Hölttä alustaa metsistä luonnonsuojelun kohteena ja suojelutyöstä Suomessa. Arviot tulevaisuudesta sisältyvät molempiin esityksiin.

Alustusten ja keskustelun jälkeen valokuvaaja Tea Karvinen kertoo kuvin ja sanoin Suomen 40 kansallispuistosta. Tilaisuuden päätteeksi Karvinen näyttää 12 minuutin mittaisen multimediaesityksen, joka on jaettu neljään osaan: metsät ja suot, joet ja järvet, saaristo ja tunturit.

Tilaisuuden jälkeen Tea Karvinen myy tekemäänsä kirjaa *Kansallispuistot, maamme luonnon helmet* ja signeeraus kuuluu asiaan. Kirja saatavana myös englanninkielisenä. Lisätiedot: www.teakarvinen.com

Tilaisuuden koko pituus on noin kolme tuntia.

Näkymä Urho Kekkosen kansallispuistosta, Tankavaaran luontopolun näkötorjasta itään päin syyskuuisena aamuna.
Kuva Tea Karvinen.

Suomen kansanvaltuuskunnan metsäkomissaarin lyhyt virkaura

Suomen kansanvaltuuskunta toimi sisällissodassa 28. tammikuuta – 25. huhtikuuta 1918 punaisen puolen hallituksena. Kansanvaltuuskunta oli koottu pääosin Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen (SDP) piiristä. Sen puheenjohtaja toimi kansanedustaja, entinen eduskunnan puhemies Kullervo Manner. Kansanvaltuuskunta kaappasi sisällissodan alussa vallan syrjäyttämällä P. E. Svinhufvudin porvarillisen senaatin. Se ohitti myös eduskunnan ja ryhtyi antamaan itse lakeja ja asetuksia. Idealistisena tavoitteena oli hallittu yhteiskunnallinen muutos työväenliikkeen ohjelman mukaisesti.

Kansanvaltuuskunnalla oli suuria vaikeuksia hallinnon ja talouden järjestämisessä. Neuvosto-Venäjä oli ainoa valtio, joka tunnusti kansanvaltuuskunnan Suomen lailliseksi hallitukseksi. Sisällissodan loppuvaiheessa huhtikuun alussa 1918 kansanvaltuuskunta siirtyi Helsingistä Viipuriin, josta monet sen jäsenet pakenivat lopulta Pietariin.

Vallankumousta johti aluksi Suomen työväen toimeenpaneva komitea, jonka jäsenet edustivat työväenliikkeen radikaaleinta siipeä. Se määräsi tammikuun 27. päivän vastaisena yönä punakaartit pidättämään P. E. Svinhufvudin johtaman senaatin eli hallituksen jäsenet sekä joukon muita johtavia porvarillisia poliitikkoja, mukaan lukien 33 kansanedustajaa. Hanke kuitenkin epäonnistui täydellisesti. Eduskunnan kokoontuminen 28. tammikuuta kuitenkin estettiin ja muutamia Heimolan talolle ilmaantuneita porvarillisia kansanedustajia pidätettiin. Kansanvaltuuskunta perustettiin 28. tammikuuta 1918. Se asettui johtamaan samana aamuina aloitettua kapinaa ja otti jo ensimmäisenä päivänään käyttöönsä Senaatintalon eli nykyisen Valtioneuvoston linnan. Kansanvaltuuskunta kokoontui Helsingissä istuntoon 89 kertaa ja Viipurissa vielä vajaat kymmenen kertaa. Se julkaisi asetuskokoelmassa yhteensä 45 säädöstä.

Kansanvaltuuskunnassa oli kaikkiaan 15 jäsentä, ja sen nimilistä pohjautui pitkälti Suomen työväen toimeenpanevan komitean puheenjohtajan Eero Haapalaisen

ehdotukseen. Kansanedustaja, eduskunnan edellinen puhemies, Kullervo Manner, nimettiin kansanvaltuuskunnan puheenjohtajaksi. Mukana oli myös entinen senaatin talousosaston varapuheenjohtaja eli pääministeri Oskari Tokoi, joka toimi elintarvikeasiain valtuutettuna. Kansanvaltuuskunnan jäsenet edustivat pääasiassa sosiaalidemokraattien vasenta laitaa, ja heidät koottiin pääosin Suomen Sosialidemokraattisesta puolueesta (SDP) ja Suomen Ammattijärjestöstä (SAJ). Keskeisiä henkilöitä olivat ulkoasiain valtuutettu, kansanedustaja Yrjö Sirola ja valistusasiain valtuutettu, SDP:n aiempi puheenjohtaja Otto-Wille Kuusinen, joka muistetaan parhaiten talvisodan aikaisen Terijoen hallituksen pääministerinä. Ainoa suomalaisten työväenjärjestön ulkopuolelta tullut kansanvaltuutettu oli toiseksi sisäasiainvaltuutetuksi nimetty pietarinsuomalainen bolševikki Adolf Taimi.

Sisäasiainvaltuutetut Haapalainen ja Taimi vastasivat alkuun myös sota-asioista, koska erillistä sotaministeriötä ei ollut. Kansanvaltuuskuntaa laajennettiin maaliskuun alussa 1918 perustamalla sota-asiain osasto, jonka johtoon Haapalainen ja Taimi siirtyivät. Uutta oli myös sosiaaliasiain osasto, jonka johtoon sosiaaliasiain valtuutetuiksi nimitettiin kansanedustaja Hilja Pärssinen ja sosiaalihallituksen sihteeri Oskari Arjanne. Maatalous- ja metsäasioista vastasi maatalousasiain valtuutettu kansanedustaja Evert Eloranta. Kansanvaltuuskunnan maatalouspolitiikan päämääränä oli torppareiden vapauttaminen ja maatyöläisten aseman parantaminen. Eloranta oli aatteeltaan vielä paljon radikaalimpi: hän suunnitteli jopa asetusta yksityisen maanomistuksen kieltämiseksi.

Valtion keskushallinnon virkamiehet julistivat Virkamiesyhdistysten keskusliiton päätöksellä 29. tammikuuta punaisten vallankaappausta vastustavan lakon ja kieltäytyivät palvelemasta punaista hallitusta. Kansanvaltuuskunnan alaisuuteen koottiin nopeasti uusi punainen keskushallinto, johon rekrytoitiin noin 500 henkilöä sosialidemokraattisesta puolueesta ja ammattijärjestöistä. Joitakuita jouduttiin painostamaan mukaan, mutta monet ilmoittautuivat oma-aloitteisesti.

Lakon ulkopuolelle jääneitä virkamiehiä myös ylennettiin esimieheksi. Lisäksi muutamia nuoria ylioppilaita ilmoittautui vapaaehtoisesti vallankumousohallinnon palvelukseen. Valtion keskusvirastojen tilalle perustettiin uudet vastaavat elimet, joiden nimissä sana hallitus korvattiin sanalla neuvosto. Vanhoista keskusvirastoista toimintaansa jatkoivat keskeytyksestä vain lääkintöhallitus sekä sosiaalidemokraatti Väinö Hakkilan johtama vankeinhoitohallitus. Lääninhallitukset korvattiin lääninvaltuuskunnilla läänijaon pysyessä entisenä. Maaherran virat korvattiin ensin lääninkomissaareilla, jotka pian nimettiin lääninvaltuutetuiksi.

Kansanvaltuuskunnan perustamisen yhteydessä Metsähallitus määrättiin maatalousasian osaston alaiseksi. Osaston rahastonhoitajaksi nimetty kansakoulunopettaja, kansanedustaja Samuli Häkkinen tuli 29. tammikuuta 1918 ottamaan virastoa kansanvaltuuskunnan haltuun. Maatalousasiain osastossa Metsähallituksen ylivalvojaksi asetettiin helmikuussa kansanvaltuuskunnan sihteeri, asemamies, kansanedustaja Jukka Lehtosaari. Metsähallituksen 150-vuotishistoriikissa todetaan, että Lehtosaarta voidaan perustellusti kutsua punaisen Suomen ylimmäksi metsäherraksi. Metsähallituksen virkamiehet ottivat tiukan laillisuuskannan suhteessa kansanvaltuuskuntaan. Metsähallituksen piirustussalissa 30. tammikuuta 1918 pidetyssä kokouksessa he päättivät pidättäytyä kaikesta yhteistyöstä vallan kaapanneen punaisen hallituksen kanssa. Virkamiehet tarkastivat kokouksen jälkeen Metsähallituksen kassan, sinetöivät kassakaapin ja kehottivat vahtimestareita pitämään omilla paikoillaan huolta viraston kiinteistöstä ja omaisuudesta. Tämän jälkeen kokoukseen osallistuneet 54 virkamiestä poistuivat Metsähallituksesta.

Sen sijaan Metsähallituksen silloinen pääjohtaja, ylitirehtööri P.W. Hannikainen ei poistunut virastosta. Tapahtumien kulusta ennen virkamiesten ulosmarssia on kaksi eri versiota. Hannikainen oli kertomansa mukaan kuullut etukäteen virkamiesten kokouksesta, mutta oli ollut sitä mieltä, että hänen tulee sen sijaan kutsua Metsähallituksen kollegio käsittelemään asiaa. Koska kaikki virkamiehet olivat menneet yleiseen kokoukseen, Hannikainen tuotui eikä pitänyt kokousta päätösvaltaisena. Metsähallituksen virkamiesten myöhemmin antaman lausunnon mukaan Hannikainen oli kyllä yleisen kokouksen jälkeen ilmoittanut olevansa

virkamiesten lakon kannalla, mutta vaatinut, etteivät Metsähallituksen kamreeri, sihteeri, puhtaaksikirjoittajat ja kartanpiirtäjät saa osallistua laksoon. Hannikainen kävi Metsähallituksen ainoana viranhaltijana työpaikallaan aina 20. maaliskuuta saakka. Hän ei kuitenkaan hoitanut varsinaisia työtehtäviään, vaan tarkkaili tilannetta. Myöhemmin Hannikaisen toiminta tuomittiin epäröinniksi, sillä hän oli yksi harvoista virkamiehistä, joka jäi sodan ajaksi virkapaikalleen.

Metsähallitus muutettiin muun keskushallinnon tapaan metsäneuvostoksi maaliskuun puolessa välissä 1918. Sen kolme kuukautta kestänyt toiminta jäi kuitenkin vakinaisten virkamiesten puutteessa varsin vähäiseksi. Punaisen metsähallinnon lukuun tehtiin Etelä-Suomen valtionmetsissä vain jonkin verran rakennuspuuhakkuita kuntien tarpeisiin. Laajoja metsäpoliittisia tavoitteita kansanvaltuuskunnalla ei ollut. Valkoisen Suomen Vaasaan paennut senaatti sen sijaan asetti 19. helmikuuta 1918 väliaikaisen Metsähallituksen, jonka johtoon nimitettiin Vaasan läänin maaherra, aiemmin Metsähallituksen metsäneuvoksen virassa toiminut metsänhoitaja Teodor August Heikel. Väliaikaisen viraston tehtävän oli vain hoitaa välttämättömiä juoksevia asioita.

Punaisen metsäneuvoston johto pakeni muun kansanvaltuuskunnan mukana Viipuriin 8. huhtikuuta 1918 ja sieltä edelleen Venäjälle toukokuun alussa 1918. Kansakoulunopettaja, kansanedustaja Samuli Häkkinen jäi matkalla Viipurissa valkoisten vangiksi. Kuulusteluissa hän kertoi toimineensa kansanvaltuuskunnan metsälyhallituksen komissaarina siihen saakka, kunnes kansanvaltuuskunta pakeni Helsingistä Viipuriin. Häkkinen ilmoitti, että hänen Helsingin Aleksanterinkadun asunnossaan oli Metsähallituksen asiakirjoja ja rahaa. Hänet tuomittiin kenttäoikeuden päätöksellä kuolemaan ja teloitettiin Viipurissa 6. toukokuuta 1918. Metsäkomissaarin lyhyt virkaura oli päättynyt.

Punaisen metsäneuvoston toinen johtohahmo asemamies, kansanedustaja Jukka Lehtosaari pakeni Venäjälle toukokuun alussa 1918. Hän liittyi siellä mukaan Suomen Kommunistiseen Puolueen (SKP) toimintaan. Lehtosaari oli mukana SKP:n perustavassa kokouksessa syyskuussa 1918 ja työskenteli vuosina 1918–1919 puolueen keskuskomitean työntekijänä. Toukokuussa 1919 Lehtosaari lähetettiin salaiseen työhön Suomeen.

Hän siirtyi rajan yli yhdessä Otto-Wille Kuusisen kanssa. Hän jäi kuitenkin kiinni jo heinäkuun alussa ja sai pitkän vankeustuomion. Lehtosaari vapautui kesäkuussa 1926. Hän siirtyi tämän jälkeen takaisin Neuvostoliittoon ja aloitti opinnot Vähemmistökansallisuuksien Kommunistisen Yliopiston Lenin-kursseilla. Vuosina 1934–1937 Lehtosaari johti Lenin-koulun suomalaista osastoa. Hänet valittiin SKP:n puheenjohtajaksi 1937. Tammikuussa 1938 Lehtosaari kuitenkin pidätettiin ja hän sai viiden vuoden vankeustuomion. Lehtosaari menehtyi Molotovin alueen vankileirillä 2. syyskuuta 1939.

Myös kansanvaltuuskunnan maatalousasian valtuutettu Evert Eloranta pakeni sodan lopussa Neuvostovenäjälle. Hän kävi Pietarissa punaupseerikoulun ja toimi SKP:n teollisuuskomitean jäsenenä. Vuosina 1921–1922 Eloranta työskenteli Petroskoissa kirjastonhoitajana ja 1930-luvun alussa kirvesmiehenä Leningradissa. Hän toimi myös Jumalattomien Liiton puhujana. Eloranta sai Neuvostoliiton kansalaisuuden vuonna 1929. Hänen viimeisistä vaiheistaan tiedetään hyvin vähän. Kansallisbiografian mukaan hän kuoli Neuvostoliitossa vuonna 1936.

Pekka T. Rajala

Metsäyöntekijästä metsuriksi

Nimi muuttui ja metsätalous mullistui 1960-luvulla

Metsuri-nimitys syntyi tai pikemminkin synnytettiin 1960-luvulla. Silloin lisättiin metsäyöntekijöiden koulutusta merkittävässä määrin. Koulutetuille ammattilaisille haluttiin saada puhutteleva ja iskevä nimitys. Näin tehtiin muillakin elämänaaloilla, vaikkapa rakennustyömaille ja metalliteollisuudessa; ei oltu enää pelkkiä metalli- tai rakennusmiehiä. 1960-luvulla tapahtui myös valtava muutos töiden tekemisessä, kun saha ja kirves vaihdettiin moottorisahaan. Samalla metsäyöntekijöiden määrä lähti laskuun.

Ensimmäinen esitys

Ensimmäisen kerran pyrittiin tietoisesti löytämään uusi ammattinimike talvella 1962–1963. Sitä selostaa Tauno Janhonen kirjassaan *Metsässä puhaltavat aina uudet tuulet, Rajamäen metsäoppilaitoksen historiikki*. Tämä kirja on vuodelta 2006.

Historiikissa selostetaan perusteellisesti Rajamäellä annettua metsäalan koulutusta. Sen toimeenpanijana vuodesta 1942 alkaen oli Työtehoseura. Koulutuksessa keskityttiin sen ajan vaatimusten mukaan metsätyövälineiden, sahan ja kirveen kunnostukseen ja yhä enenevässä määrin hakkuutekniikkaan. Koulutusta laajen-

nettiin metsäyöntekijöiden koulutukseen ja edelleen kouluttamaan kovan luokan metsäyöntekijöitä metsätyöneuvojiksi. Työtehoseuran vuosikirjassa vuodelta 1962 todetaan: ”Uutena koulutusmuotona aloitettiin metsätyöneuvojen koulutus, jonka tavoitteena on metsäyöntekijäin ammattikoulutuksessa tarvittavien opettajien kouluttaminen koko maata varten. Tähän kokonaisuuteen liittyi myös syksyllä 1962 järjestetty metsätyön johtavien opettajien jatkokoulutuskurssin koneteknillinen jakso”. Historiikki jatkaa: ”Näillä kaikkiaan kolmella samankaltaisella kurssilla oli kolme erillistä kurssijaksoa. Kolmas jakso pidettiin Rovaniemen metsäkoululla Hirvaalla.

Hirvaan jaksoon sopii hyvin historiikissa esitelty hyvin merkittäväksi osoittautunut tapahtuma. Janhonen jatkaa: ”Osalle kurssijakson ajasta ryhmä oli majoittunut jonkin hoitoalueen Jussin kämpälle. Illan hämärtyessä ja kipakan pakkasen paukkuessa hirsirakennuksen nurkissa risteili lavereilla monia ajatuksia ja paljon vitsejä. Eräs aivoriihen aihe oli ‘mikä tulisi olla koulutusammatin nimi, kun koulutettuja metsäyöntekijöitä alkaa pian valmistua’. Monia ehdotuksia löytyi, kuten esimerkiksi *puustaja*, *ammattitaitoinen metsäyöntekijä*, *jätkä* ja monia muita. Yksi oli *metsuri*, jonka aivolokeroistaan löysi metsänhoitaja Arvi A. Koivisto. Metsuri jäi tämän ryhmän päällimmäiseksi esitykseksi. ‘pitkin hampain’. Sitä nimikettä taidettiin ajaa käy-

täntöön monien tiedotusvälineiden kautta. Kauan sitä vieroksuttiin, mutta aikojen kuluessa se on hyvin sopeutunut kansalaisten kielelle ja käyttöön. Juha Maasolan kirjassa *Metsän mahti* esitetään, että metsuri koulutusammatin nimikkeeksi tuli yleiseen käyttöön vasta Metsäradion järjestämän nimikilpailun jälkeen 1967. Niin tai näin, kyllä se vain on hyvä koulutusammatin nimi ammattitaitoiselle ja koulutetulle metsäyöntekijälle.”

On ilmeistä, että metsuri-nimitys alkoi levitä käyttöön ja sitä ennen tarkasteluun ja ihmettelyyn Rajamäellä koulutuksen saaneiden levittämänä jo ennen Metsäradion kilpailua. Metsäyöneuvojen kursseja oli yhteensä kymmenen.

Seuraavassa on osanottajaluettelo johtavan opettaja-aineksen 1. valmennuskurssista, kuten kurssia myös kutsuttiin. Tässä joukossa haettiin nimitystä koulutetuille metsäyöntekijöille. Luettelo on Juha Maasolan kirjassa *Metsän mahti*. Kurssi toteutettiin ajalla 3.9.1962–31.1.1963. Osanottajat olivat:

Metsänhoitajat:

Risto Jutila, Metsähallitus
Arvi A. Koivisto, Satakunnan metsänhoitolautakunta
Matti Knuuttila, Metsähallitus
Teuvo Manninen, Keski-Suomen mhl
Olavi Mattila, Pohjois-Karjalan mhl
Risto Nederström, Kainuun mhl
Martti Nenonen, Etelä-Savon mhl
Lauri Rainio, Metsähallitus
Simo Ryyänen, Metsähallitus
Pentti Takala, Pohjois-Savon mhl
Juhani Tenhola, Itä-Hämeen mhl

Metsäteknikot:

V. O. Finne, Pohjois-Karjalan mhl
Lasse Harju, Keski-Suomen mhl
Rauno Jokela, Yhtyneet Paperitehtaat
Asko Juntunen, Metsähallitus
Esko Kolehmainen, Pohjois-Pohjanmaan mhl
Aake Korhonen, Pohjois-Savon mhl
Eero Mäkelä
Erkki Rantalainen
Väinö Ylisirniö, Metsähallitus

Metsäradio vuonna 1967

Metsäradion järjestämästä nimikilpailusta on paras selostus ohjelman silloisella toimittajalla Adolf Turakaisella, joka itse toimeenpani kilpailun. Hän selostaa asiaa vuoden 1967 Teho-lehdessä otsikolla Metsäyömiehestä tuli metsuri:

”Metsämiespiireissä on jo vuosia etsitty ja mietitty metsäyömiehelle sellaista nimitystä, joka todella ilmaisisi asianomaisen olevan ammattimies alallaan. Onhan muissakin ammateissa päädytty erillisiin nimityksiin. Harvoin kuulee enää käytettävän metallimiehestä yleisnimitystä. Kyllä ammattimiehet ovat jo viilareita, sorvareita, porareita jne. Viime syksyn aikana Metsäradio julisti tällaisen nimikilpailun. Vaikka arvasimme, että uuden nimen keksiminen ei ole helppo tehtävä, ajattelimme ainakin leikillisiä nimityksiä löytyvän. Ja niitä toki löytyikin oikein korikaupalla. Vastauksia kertyi reilusti yli 400. [...] Vaikka kilpailua ei tarkoitettu kovin vakavaksi, eihän radio voi uutta nimeä määrätä - tuli paljon kiukkuisia kirjeitä, joissa tuomittiin koko kilpailu. Varsinkin Lapin vanhojen metsäyömiesten keskuudessa tuntui olevan suorastaan hätä siitä, että ”nyt ne Helsingin herrat pyrkivät jätjän romuttamaan”. Siitähän toki ei ollut kysymys. Aivan varmaa on, ettei jätkä Lapista vähällä unohdu. Toisaalta tällä nimityksellä ei ole koskaan ollut Keski- ja Etelä-Suomessa sitä kaikua kuin Lapissa.”

Nimiehdotuksia Turakainen tarkasteli niitä ryhmitellen. Hän aloitti juhlallisesta päästä, joista mainittakoon *metsälogi*, *metsäteknologi*, *hakonomi* ja *mottilogi*.

Valtaosassa oli etuliitteenä metsä, kuten nimityksissä *metsälokari*, *metsätarhuri*, *metsänleikkaaja*, *metsähuoltaja* ja *metsäseppo*. Turakainen toteaa, että joukossa oli siis leikilliseksi tarkoitettuja ja vakavassa mielessä tehtyjä ehdotuksia.

Seuraava ryhmä olivat pihka-sanaan liittyvät lisäykset. Sellaisia olivat muun muassa *pihkaturisti*, *pihkahousu*, *pihkajätkä*, *pihka-agentti* ja *pihkahirmu*. Edelleen esitettiin *korpisahuria* ja *korvenvaeltajaa*. Tuurakainen jatkaa: ”Mielikuvitus oli monessa kämpässä varmasti ravaillut melko vallattomasti, sillä varsin mojovia ja hauskoja ehdotuksia löytyi vaikka millä mitalla, kuten

savottasahuri, kiveliömies, pölkkynikkari, tekemies, pölinpöristäjä, risumestari, pöllittäjä, metsäsirkka ja pöllitimperi.” Tuskinpa kaikkia satoja ehdotuksia on kovin vakavin mielin tehtykään. Erikseen oli ryhmitelty lyhyet ehdotukset, joiden joukossa oli myös *metsuri*.

Turakainen selostaa edelleen: ”Metsäradio kutsui eräänlaiseksi tuomaristoksi metsänhoitaja Teppo Waraksen Metsätiedotustoimistosta ja Suomen Maaseututyöväen Liiton puheenjohtaja Pekka Virtasen. Heti ensimmäisessä kokouksessa todettiin, että leikillisistä nimityksistä ei ole puutetta, mutta asiallista, toisista selvästi erottuvaa ehdotusta ei joukossa ole. Toimikunta katsoi, että nimityksen pitäisi olla lyhyt ja tietysti metsätyötä kuvaava. Ensimmäiseksi erottui silmiin *metsäsahuri*. Kun toimikunta pohti asiaa pitempään, todettiin sekin liian yksipuoliseksi, sillä ympärivuotinen metsätyömies joutuu toki tekemään muutakin kuin sahaamaan. Lyhyt ehdotusten joukosta löytyi kolme melkein samanlaista nimitystä eli *metsäri*, *metsyri* ja *metsuri*. Ja niin toimikunta päätyi pitkän miettimisen ja Suomen Akatemian Kielitoimiston suosituksen jälkeen *metsuriin*. Se katsottiin lyhytyensä puolesta iskeväksi samalla kun se pitää sisällensä tuon tärkeän metsän ja jos niin halutaan tulkita myöskin sahurin.”

”Sana on varsin outo ensi näkemältä”, jatkaa Turakainen. ”Toisaalta kaikki uudet sanat ovat aluksi outoja, mutta vuosien kuluessa niihin tottuu. Mikäli metsuria ryhdytään käyttämään, siihenkin epäilemättä tottuu ja nimi vakiintuu. Mutta jos sitä ei käytetä, jää nimi vain erään kilpailun ensimmäiseksi palkinnoksi. Aika vasta näyttää, tuleeko metsätyömiehestä metsuri.”

”Tulosten julkistamisen jälkeen on Metsäradio saanut varsin runsaasti kirjeitä, joissa on haukuttu kilpailun tulos, mutta myöskin kehuttu uusi sana”, jatkaa Turakainen. ”Siinä suhteessa tuntuu olevan kaksi puolta metsämiesten keskuudessa. Enkä malta olla jäljentämättä tähän erään vanhan metsämiehen Valfriid Suoranan kirjettä, jossa hän pelkää jätjän puolesta ja selvittelee kunnan jätjän olemusta: ”Jätkä on järkähtämätön, peloton, karski, reipas. Itseään säästämätön, kaikkea turhamaisuutta vailla oleva, toveria auttava, vääryyttä vihaava rehellisyyden symboli.” Voikos oikeastaan jätkästä ja kunnan metsätyömiehestä kauniimmin sanoa. Ei Lapin jätkä kuole, mutta metsuri saattaisi etelämpänä herätä henkiin, jos metsämiehet niin haluavat.”

Enemmän vastaan kuin puolesta

Turakainen kuvaili jo edellä metsuri-nimityksen saamaa palautetta, joka vaihteli laidasta laitaan. Ehkäpä painavin metsäalan piiristä tullut julkinen kannanotto oli vuonna 1972 ilmestyneessä kirjassa *Suomalainen metsätyömies*. Kannanotto on seuraavassa kokonaan: ”Viime vuosina on paljon pohdittu, mitä nimitystä ruumiillista metsätyötä tekevistä henkilöstä tulisi käyttää. Tässä kirjassa käytetään termejä metsätyömies ja metsätyöntekijä. *Metsätyömies*-termin käyttöä voidaan perustella sillä, että kaikki käytetyt näytteet sisältävät vain miehiä. Lisäksi sanalla on hyvä kaiku metsätyömiesten itsensä piirissä: käsitteeseen liittyvä luontevasti kuva raskaasta työstä, jota metsätyöt miltei poikkeuksetta ovat. *Metsätyöntekijä* kuvaa hyvin asemaa työnantajien – työntekijät. Se ei erottele myöskään ihmisiä sukupuolen mukaan, ja se edustaa pyrkimystä ammattinimikkeistön yksinkertaistamiseen ja yhdenmukaistamiseen.

Sana *metsuri* ei ole saanut kovin suopeaa vastaanottoa; sitä voitaneen käyttää puolittain, leikillisessä mielessä. *Jätkä*-termi piti aikaisemmin sisällään romanttisia arvoja. Myöhemmin, kun sanan jätkä käyttö levisi metsistä asutuskeskuksiin, se sai osittain kielteisen merkityksen. Tästä syystä sen käyttö olisi ehkä nykyään kokonaisuudessa lopetettava.” Kirjan toimittivat Lauri Heikinheimo, Matti Heikinheimo, Martti Lehtinen ja Aarne Reunala.

Metsuri tuli jäädäkseen

Saamastaan kielteisestä tai torjuvasta palautteesta huolimatta nimitys metsuri tuli jäädäkseen ja vakiintuakseen. Juha Maasolan kirja *Kuin sinne huudetaan, sata vuotta metsä- ja puutalousalan koulutusta* on vuodelta 1977. Siinä Maasola toteaa: ”Metsuri-nimike on alkanut vakiintua ja sopinee ainakin nykyaikaisen metsätyön surinaan paremmin kuin jätkä, johon aina liittyy annos metsien hiljaisuutta, elämänfilosofiaa ja sinisiä ajatuksia.” Hän palaa asiaan laajassa kirjassaan *Metsän mahti*, joka on vuodelta 1996: ”Metsuri-nimike löydettiin metsäradion vuonna 1967 julistaman nimikilpailun perusteella. Kielitoimiston vastustuksesta huolimatta se yleistyi melko pian ja syrjäytti metsätyömies- ja metsätyöntekijänimikkeet.”

Tauno Janhosen historiikki ilmestyi vuonna 2006, joten Juha Maasolalla ei voinut 1990-luvun puolivälissä olla tietoa Janhosen kertomasta.

Nimityksen metsuri otti käyttöön 1970-luvun puolivälissä metsä- ja puutalouden koulutuskomitea ensimmäisessä osamietinnössään, joka myös määritteli sen: ”Pienkonein työskentelevä metsätyöntekijä.” Näin myös valtiovalta virallisti ammattinimikkeeksi metsurin.

Komitean toista osamietintöä työstettäessä käsiteltiin edelleen työntekijän ammattinimikettä sekä arvostusta, koska metsäkoulut kärsivät oppilaspulasta. Ammattinimikkeestä ei saatu mitään uusia avauksia aikaan. Yhtä lailla esitetyt ehdotukset arvostuksen lisäämiseksi eivät johtaneet käytännön toimiin. Pääasiassa oli kysymys työolojen parantamisesta sekä palkkauskysymyksistä, joita osa komitean jäsenistä ei halunnut lopultaan tarkastella. Toisen osamietinnön pääsihteerinä toimi Juha Maasola.

Metsäradio

Metsäradio perustettiin viihdykkeeksi ja myös hyödyksi, kun metsän välittömät työllistämisaikutukset olivat Suomessa huomattavasti nykyistä suuremmat ja väkeä oli muun muassa tukkikämpillä paljon. Talven 1945–1946 aikana Suomen metsissä työskenteli lähes neljännesmiljoona miestä. Aloitteen Metsäradiosta teki Yleisradion pääjohtaja Hella Wuolijoki. Ohjelman ensimmäinen juontaja vuosina 1945–1965 oli Pekka Tiilikainen. Tässä oleva metsäradio-tietous on Wikipediasta.

Metsäradion runkona oli kansanomaisen musiikki, mutta lähetyksissä käsiteltiin myös ajankohtaisia alan kysymyksiä, pidettiin esitelmiä metsänhoitoon ja metsätöihin liittyvistä aiheista, esitettiin muun muassa Reino Helismaan käsikirjoittamia sketsejä ja vastattiin kuuntelijoiden lähettämiin kysymyksiin ”Metsä-Kallen kirjelaatikossa”. Viimeksi mainittu osoittautui erittäin suosituksi ja jo Metsäradion kolmen ensimmäisen kuukauden aikana sen hoitaja, metsänhoitaja Veikko Lyytikäinen, sai vastattavakseen liki 10 000 kirjettä. Sosiaalisten kysymysten käsittely toi pääosin viihteellisen ja ammatillisen ohjelman sisältöön väistämättä myös poliittisia sävyjä. Äärivasemmistolaisien kuuntelijoi-

Jatkosodan aikaisen Aunuksen radion johtaja, toimittaja Pekka Tiilikainen ja toimittaja Enzo Sévon. Kuva Aili Varhimon kokoelma, Kansallisarkisto.

den epäiltyä Lyytikäistä mielipiteiltään oikeistolaiseksi ja työnantajapuolta myötäileväksi hänen rinnalleen pestattiin kommunistien Lauri Kantola. Pääosa Metsäradiossa kuulluista levyistä oli vuosikymmenestä toiseen kotimaista vanhaa tanssimusiikkia.

Metsäradio oli tauolla 1950-luvun puolivälistä lähtien, koska Hella Wuolijoen seuraajien aloittama ohjelmapolitiikka ei suosinut tämän kaltaisia, erillisille kuuntelijaryhmille suunnattuja ohjelmia. Radion kuuntelijoilta ja Maaseututyöväen Liitosta tulleen palautteen perusteella Metsäradio herätettiin henkiin vuonna 1965, jolloin ensimmäisessä lähetyksessä suoritettiin vahdinvaihto Pekka Tiilikaiselta Adolf Turakaiselle.

Adolf Turakainen uudisti Metsäradion rakenteen siten, että ohjelmassa vaihtelivat puheet ja musiikki sopivasti rytmitettyinä. Aikaisemmat sketsit, luennat ja varta vasten tehdyt musiikkiesitykset jäivät pois. Siten Turakainen suuntasi ohjelman entistä määrätietoisemmin

metsässä työskentelevien ihmisten lisäksi tavallisille radion kuuntelijoille, joille voitiin tarjota paitsi viihdettä, myös tietoa metsäalalta. Metsäradio pyrki myös kohottamaan metsätöiden yleistä arvostusta, ja vuonna 1967 järjestetyn kilpailun tuloksena otettiin käyttöön vanhentuneeksi katsotun metsätyömiehen tilalle nimitys metsuri. Turakaisen hahmottelema ohjelmarakenne säilyi 1990-luvulle saakka.

Turakaisen siirryttyä muihin tehtäviin 1970-luvun alussa Metsäradion vetovastuu siirtyi maatalous- ja metsätieteiden tohtori Leo Ahoselle, jonka päätyö oli Helsingin yliopiston metsätalouden liiketieteen laitoksella. Metsäradion kuuntelijaluvut nousivat Turakaisen ja Ahosen kausilla parhaimmillaan 1,2 miljoonaan, mikä oli paljon television aikakaudella. Metsäradio kuuluu Yleisradion ohjelmistoon edelleen aika ajoin esitetyistä lakkautusehdotuksista huolimatta.

Adolf Turakainen (1932–1996)

Adolf Turakainen aloitti toimittajan uransa 1950-luvun alussa, ensin lehtitoimittaja. Vuodesta 1959 alkaen Turakainen työskenteli Yleisradiossa, aluksi urheiluselostajana. Turakainen selosti muun muassa kesäolympialaisissa 1960 yhdessä Paavo Noposen ja Pekka Tiilikaisen kanssa. Vuonna 1965 hän alkoi toimittaa Metsäradiota ja 1970 hän aloitti Radio Suomen silloisen päivittäisohjelmien toimituksen, sittemmin ajankohtaistoimituksen, päällikkönä. Turakainen jäi eläkkeelle vuonna 1993.

Turakainen kilpaili nuoruudessaan pikajuoksussa. Hän voitti useita Työväen Urheiluliiton mestaruuksia ja teki 25 vuotta voimassa olleen TUL:n poikien 100 metrin juoksun ennätyksen. Hän osallistui Helsingin olympialaisiin 200 metrin juoksussa ja 4 × 100 metrin viestijuoksussa. Saman vuoden Kalevan kisoissa saavutti SM-hopeaa 100 metrillä ja SM-pronssia 200 metrillä. Turakaisen edustama seura oli Varkauden Tarmo.

Arvi A. Koivisto (1930–2012)

Vuonna 1930 syntynyt Arvi A. Koivisto valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1955. Koivisto toimi Siilinjärven metsänhoitokoulun opettajana vuoden 1957. Saarijärven metsänhoitokoulun opettajana Koivisto toimi vuosina 1958–1960. Näin Koivisto palveli maan en-

simmäisissä metsänhoitolautakuntien kouluissa. Näistä kahdesta aloitti Saarijärven koulu vuonna 1949 ja Siilinjärven koulu vuonna 1953.

Saarijärven koulun toiminnasta on ilmestynyt vuonna 1999 Jari Eilolan kirjottama kirja *Metsänomistajista ammattilaisiin, 50 vuotta metsäalan opetusta Saarijärvellä*. Useimpien muidenkin kuin Saarijärven ja Rajamäen metsäoppilaitoksen vaiheista on tehty historiikki.

Koivisto siirtyi Satakunnan metsänhoitolautakunnan koulutusmetsänhoitajaksi vuonna 1961 ja siinä tehtävässä hän toimi vuoteen 1968 asti. Tälle jaksolle asetui hänen osallistumisena johtavan opettaja-aineksen 1. valmennuskurssille metsurisanan esittämiseen.

Satakunnan piirimetsälautakunnan piirimetsänhoitajana Koivisto toimi 1969–1982 ja edelleen päämetsänhoitajana vuodet 1983–1986. Piirimetsänhoitajana Koivisto toimi Parkanossa, mistä osaltaan johtui hänen kiinnostuksensa virkaveljeensä Gustaf Wrede af Elimään ja hänen elämäntyönsä esilletuomiseen. Paroni Wrede tunnetaan pääasiassa ja paremmin nimellä Parkanon Parooni. Maakunnan metsäorganisaatiosta tuli Satakunnan metsälautakunta vuonna 1987 ja Koivisto toimi sen johtajana eläkkeelle siirtymiseensä asti vuoteen 1993. Arvi A. Koivisto kuoli vuonna 2012.

Arvi A. Koivisto oli Metsähistorian Seuran perustajia ja hän toimi Seuran hallituksessa vuodesta 1995 vuoteen 2003. Keskeisiä toimia oli *Ja pokasaha soi* -kirjan tekeminen siihen nimetyn ryhmän kanssa. Kirjassa vuodelta 2004 on satakunta metsäväen laulua sanoineen, nuotteineen ja sointumerkkeineen. Lisäksi kirjassa on tietoa laulujen taustoista. Aineistosta tehtiin myös CD-levy, jossa on 22 esitystä. Koivisto laulaa itse levyllä neljä kappaletta Wilssonin Pelimannien solistina. Tämä vuonna 1956 perustettu yhtye on maan toiseksi vanhin kansanmusiikkiryhtye. Tätä työtä edelsi Lustossa vuosina 1999–2001 toiminut Metsämusiikkiryhtymä, jonka jäsen Koivisto oli. Työryhmän tuloksena on noin tuhannen metsälaulun sanat ja nuotitukset.

Metsänhoitajaliiton perinne- ja kulttuuritoimikunnassa Arvi A. Koivisto toimi vuodesta 1986 alkaen ja myös sen puheenjohtajana. Metsänhoitajaliitossa tehtiin laaja metsänhoitajaperinnettä käsittelevä kirja *Metsästä ja metsän reunasta*, joka julkaistiin vuonna 1997. Koivis-

Arvi A. Koivisto Korpiselkätalossa Tuupovaarassa vuonna 1989. Vieressä istuu Jyri Makkonen.
Kuva Antti Koskimäki.

to oli kirjan toimittaja sekä keskeisiä aineiston hankkijoita ja kirjoittajia.

Omista lapsuuden ja nuoruuden vaiheistaan Arvi A. Koivisto julkaisi kirjan *Norjoki virtaa* vuonna 2007. Keskeisenä seutuna on Ikaalisten Pukaranperä, josta Koivisto oli kotoisin.

1960-luku, moottorisahan vuosikymmen

Moottorisahan tulo vaikutti monella tavalla metsätalouteen. Ennen kaikkea se vaikutti työvoiman tarpeeseen ja sitä kautta metsätyöntekijöiden määrään. Moottorisahan tulo sävytti annettavaa koulutusta. 1960-luku oli siirtymäaika, jolloin tarvittiin koulutusta sekä käsityökalujen että moottorisahan käyttöön. 1960-luku oli moottorisahan vuosikymmen, jolloin siitä tuli pääasiallinen metsätyöväline Suomessa.

Ennen sotia moottorisaha oli Suomessa harvinaisuus. Yksittäisiä kappaleita tuli lähinnä koekäyttöön. Sotien jälkeen metsään lähdettiin vankasti justeerit tai pokasaha ja kirves kädessä. Moottorisahojen yleistymistä hidasti tuontisäännöstely. Sen piirissä tuontitavaraa olevat moottorisahatkin olivat. Tuontisäännöstelystä huolimatta moottorisahojen määrä lisääntyi kovasti. Vuoden 1956 lopulla Suomessa arvioitiin olevan 12 000–13 000 moottorisahaa. Niistä puolet oli tuotu samana vuonna. Moottorisahoja ja niiden tuloa Suomeen tarkastelee perusteellisesti Mikko Riikilä kirjassaan *Moottorisaha sata vuotta Suomessa*. Sahojen määrä tulee suhteuttaa niiden käyttäjien määrään. Siitä tuonnempaa.

Tuontisäännöstely purettiin vuoden 1957 lopuilla. Tämä pani vauhtia myös moottorisahojen tuontiin. Lisää vauhtia antoi moottorisahojen keveneminen, jolloin niistä tuli mukavampia käyttää ja käyttäjiä alkoi löytyä. Riikilä toteaa, että vuodesta 1960 tuli moottorisahahistorian merkkivuosi. Silloin moottorisahoilla kaadettiin ensi kertaa enemmän puita kuin käsityövälineillä. Vuoden 1961 syksyllä moottorisahoja oli käytössä noin 80 000. Noin puolet metsissä työskentelevistä käytti moottorisahaa.

Suomeen tuotiin 1960-luvun alkupuolella keskimäärin reilut 30 000 moottorisahaa vuodessa. Huippu oli vuosi 1964, jolloin sahojen tuonti nousi 43 000:een. Muutammassa vuodessa moottorisahasta tuli yleisin työkalu. Juha Maasola muistelee vuotta 1967, jolloin hän aloitti opettajana Lapin metsäkoulussa. Tuolloin koulutettiin moottorisahan ja kirveen käyttöä. Pokasaha ja justeerit eivät enää kuuluneet välineistöön. Erityisesti pitkään alalla toimineet metsätyöntekijät karsivat vielä kirveellä, vaikka he kaatoivat puut moottorisahalla. Muutammassa vuodessa kirves jäi kokonaan historiaan sekä koulutuksesta että savotoilta.

Moottorisahojen valtakausi kesti 30 vuotta. Sen korvaajaksi tuli hakkuukone. Vuosi 1991 oli ensimmäinen, jolloin yli puolet Suomessa kaadetusta puutavarasta valmistettiin hakkuukoneilla. Sekä moottorisahan siirtyminen että hakkuukoneiden tulo vaikuttivat merkittävästi metsätyöntekijöiden määrää vähentävästi.

Kuvat ovat vuodelta 1969. Näinä aikoina oli meneillään määrätietoinen turvavarusteiden käyttöönotto samalla kun työvälineeksi tuli yksinomaan moottorisaha. Kuvat ovat Metsäteollisuus ry:n kokoelmasta Lustossa ja kuvat ovat Teollisuusvalokuvaamo Mannelinin tuotantoa.

Metsätyöntekijöiden määrä Suomessa

Tekijän nimitys antaa alan ulkopuolisillekin käsityksen, minkä alan tekijöistä on kyse. Tehtävä työ ja sen tulos on kuitenkin nimitystä tärkeämpi. Siksi tässä on muutama havainto Suomen metsissä töitä tehneistä ihmismääristä. Kaadettavat ja valmistettavat puumäärät ovat olleet niin suuria, että metsissä työskenteli jopa satoja tuhansia työntekijöitä. 1960-luvulla tuli monelle asialle huippukausi ja toisaalta merkittävä käännekohta. Muutamalla asialla on keskinäinen syy-seuraussuhde. Osa on tapahtunut samoihin aikoihin ilman keskinäistä riippuvuutta.

Sotien jälkeen kaikki metsätyö tehtiin käsin ja puutavarana veti metsistä ulos hevonen. Tuottavuutta lisättiin kouluttamalla. 1960-luku oli myös koulutuksen lisäämisen huippukausi. Tekijöiden ansiot lisääntyivät, kun vaikkapa päivässä saatiin enemmän pöllejä pinoon. Samalla selvittiin vähemmällä työntekijämäärällä. Kun käyttöön tuli moottorisaha, aikayksikössä tuli tekoon merkittävästi enemmän puutavaraa ja metsätyöntekijöiden määrä väheneminen vauhdittui. Tämä tapahtui 1960-luvulta alkaen. 1960-luvulla metsätöiden teko

siirtyi yhä enenevässä määrin siihen työhön erikoistuneille tekijöille. Sekin vähensi metsissä työtä tekevien ihmisten määrää. Samoihin aikoihin jäivät myös metsäkämpät tyhjilleen. Metsurit alkoivat tehdä töitä kohteistaan lähtien.

Tässä tarkasteltavalla ajanjaksolla, 1940-luvusta 1990-luvulle tapahtui mullistava muutos suomalaisen yhteiskunnan rakenteessa. Suomi kaupungistui, maaseutu tyhjeni ja tyhjenee edelleen melkoisella vauhdilla. Seuraava jyrkkä muutos oli hakkuukoneiden tulo metsiin. Se osaltaan antoi vauhtia maaseudun tyhjenemiseen. Ja kun ei ollut tekijöitä, tarvittiin lisää koneita. Tämä on ollut itseään vauhdittava kierre.

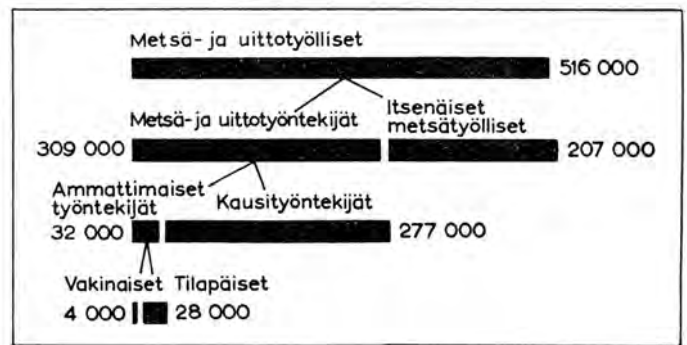
Puolen miljoonan ihmisen savotta

Työvoiman määrästä on lukuisia tilastoja. Niinpä seuraavassa on vain poimintoja tilastoista. Lisäksi työvoimatilastojen luokitteluperusteet ovat muuttuneen vuosikymmenten mittaan. Niinpä tässä tyydytään muutamaan poikkileikkaukseen vuosikymmenten varrelta. Aloituksena on tilanne vuonna 1950. Se on kirjasta *Metsäkäsikirja, 1. osa*, vuodelta 1956. Työvoi-

maa on tarkastellut Lauri Heikinheimo. Tiedot ovat vuodelta 1950, jolloin Helsingin yliopiston metsätaloustieteellinen laitos suoritti otantatutkimuksen miespuolisista 15–64-vuotiaista metsä- ja uittotyöllisistä. Sanottuna vuonna todettiin metsä- ja uittotyöllisiä olleen kaikkiaan noin 516 000 miestä ja poikaa edellä todetulla ikävälillä. Tämä lisäksi tulivat naiset ja lapset. Joukossa oli runsaasti sellaisia, jotka olivat tehneet vain muutaman päivän metsätöitä. Ammattityöllisiksi Heikinheimo luki vähintään 150 päivää vuodessa työskennelleet. Heitä oli vain noin yhdeksän prosenttia kaikista eli noin 50 000 henkilöä. Vielä pienemmälle osalle metsä- ja uittotyöt olivat pääammatti.

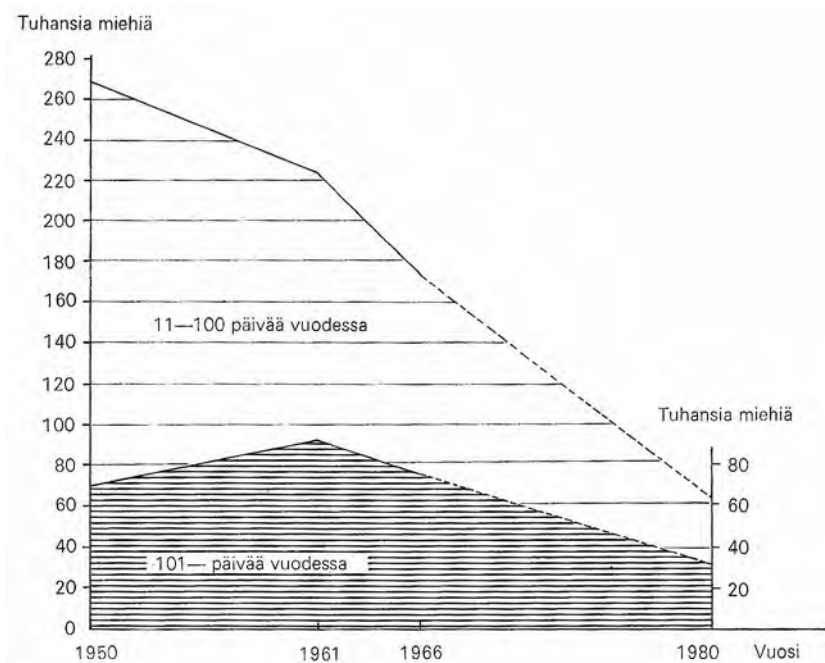
Kaikista metsä- ja uittotyöllisistä oli vain noin 60 prosenttia, 309 000 miestä, toiminut palkattuina työntekijöinä. Heistäkin osa oli kausityöntekijöitä. Yli 250 työpäivää tehneitä oli vain noin 4 500 henkeä.

Seuraava leikkaus on kirjasta *Suomalainen metsätyömies*. Siinä lähdetään vuodesta 1950, jolloin kirjan mukaan palkattuja yli 15-vuotiaita oli yhteensä noin 270 000. Tilastoinnin hankaluudet huomioon ottaen kaksi edellistä tilastoa osuvat hyvin yksiin. Kirjassa *Suomalainen metsätyömies* jaetaan metsätyötä tekevät kahteen luokkaan, 101 päivää vuodessa ja sitä enemmän tai sitä vähemmän tekevät. Yli 101 päivää vuodes-

Kuva kirjasta *Metsäkäsikirja 1*, metsä- ja uittotyöväen määrä vuonna 1950 ja jakautuminen ammatin merkitsevyyden perusteella.

sa tekeviä oli neljäsosa kaikista, 70 000. Samalla alkaa monessa suhteessa kiihtyvä muutos. Vuonna 1961 oli vakinaisia metsätyöntekijöitä 90 000, koko metsätalutemme historian ennätys. Metsätyöntekijöiden kokonaismäärä oli jo laskussa; vuonna 1961 työskenteli metsissä 220 000 miestä. Tästä eteenpäin lasku kiihtyi. Vuonna 1966 työskenteli metsissä yhteensä 160 000 henkeä. Vakinaistenkin tekijöiden määrä väheni noin 70 000:een. Tässä kirjassa esitettiin metsätyöntekijöiden määrän vähenevän edelleen. Vuonna 1980 kirjassa ennustettiin metsissä työskentelevän reilu 60 000 henkeä, joista hieman yli 30 000 työskentelisi vähintään 101 päivää vuodessa.

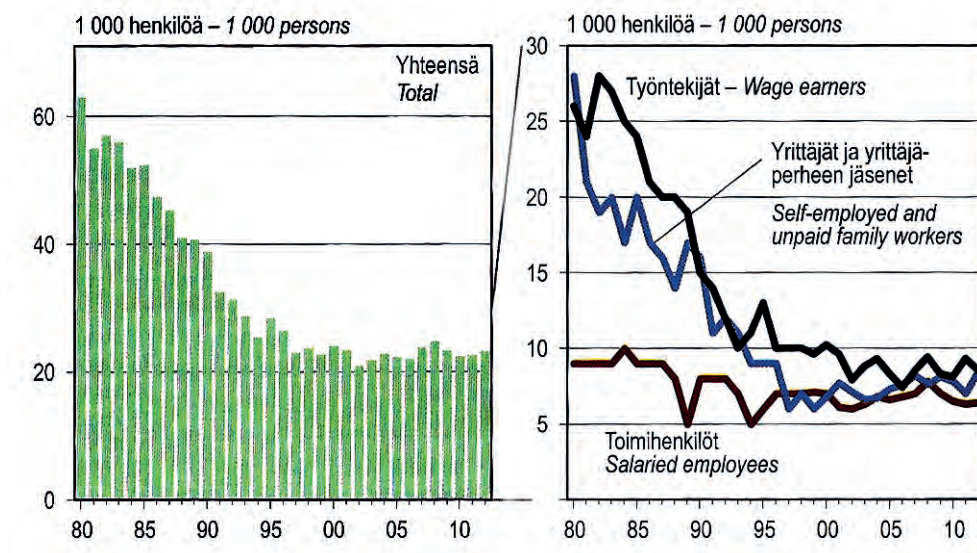

Palkattua metsätyötä tekevät yli 15-vuotiaat pojat ja miehet työpanosluokittain vuosina 1950, 1961 ja 1965 sekä ennuste vuodelle 1980 kirjasta *Suomalainen metsätyömies*.

Joka 20. jäljellä

Nyt voidaankin siirtyä edellä ennustettuun aikaan eli näihin päiviin. Seuraavat tilastot ovat Metsätilastollisesta vuosikirjasta vuodelta 2013. Vuonna 1980 metsätaloudessa oli työllisiä 63 000. Hyvin olivat arvioineet kirjassa Suomalainen metsätyöntekijä. Tästä alkoi suoraviivainen lasku, joka päättyi 1990-luvun puoliväli-

sä. Tuolloin oli työllisten määrä 23 000 hengen tasolla. Määrä vakiintui tälle tasolle, jolla se on edelleen. Voimakkain väheneminen osuu yksin puunkorjuun koneellistumisen kanssa. Niinpä nyt tullaan toimeen noin 1/20-osalla siitä joukosta, joka teki metsätyöt ennen moottorisahojen ja monitoimikoneiden aikaa. Tätä on tuottavuuden lisäys. Metsätalous ei ole ainoa ala, jolla on ollut vastaavan suuntainen kehitys.

Metsätalouden työlliset 1980–2012, Metsätilastollinen vuosikirja 2013, lähteenä Tilastokeskus, SVT.

70-vuotias metsämiesten säätiö juhli ja esitteli uuden strategian

Metsämiesten Säätiö vaikuttaa siihen, että metsäalalla toimiva osaaja voi hyvin. Hän on monitaitoinen, motivoitunut, itseohjautuva ja sosiaalisesti kyvykäs toimija muuttuvissa verkostoissa Suomessa ja kansainvälisesti. Näin määrittelee Metsämiesten Säätiö visionsa, jonka otsikko on *Metsäosaaja 2030*. Strategia esiteltiin säätiön 70-vuosijuhlissa.

Juhlan avaussanoissa säätiön puheenjohtaja Juha Mäkinen totesi, että toiminnassa on kyse yhdistelmästä hyvät metsät ja osaavat ihmiset. Ihmiselle tulee asetelmassa lisää painoa. Pitkä toiminta näkyy kyvyssä oppia menneestä ja silti halussa olla askel edellä. Mäkinen totesi, että säätiön apurahojen määrää lisätään 0,1 miljoonaa euroa. Näin apurahojen kokonaissumma tulee olemaan 1,6 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Vanhan ja tutun voimaa uuden luomisessa arvioi juhlassa Valion toimitusjohtaja Annikka Hurme. Mielenkiintoinen rinnastus on kaikille tuttu Koskenlaskijajuusto. Hyvin perinteisellä, ainoastaan hienovaraisesti mukautetulla kuvalla somistetuissa pakkauksissa on nykyään pitkälle kehitettyjä tuotteita, ei pelkästään sulatejuustoa. Yhtä lailla metsä toimijoihin on jotta-kin perin tuttua ja siitä kannattaa hakea voimaa uuden kehittämiseen. Voidaan toimia savottahengessä, vaikka luodaan modernisti. Hurme haastoi osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Säätiön puolueettomuus antaa kannanotoille voimaa.

Ylijohtaja Juha S. Niemelä maa- ja metsätalousministeriöstä totesi, että Suomen metsästrategiaa uudistetaan paraikaa. Eri käyttömuotojen sovittamiseen paneudutaan erityisellä huolella. Niemeläkin piti metsää lähtökohtana, mutta ihmiset luovat menestyksen.

Toimitusjohtaja Liisa Suvikumpu edusti Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukuntaa. Hän kertaili maamme säätiöiden rahoittaneen toimintaa miljardeilla euroilla. Asioiden merkitys ei kuitenkaan ole pelkästään rahamääristä kiinni. Joskus pienikin summa pätevälle ihmiselle vie pitkälle eteenpäin. Toisaalta hän näki perusteita riskitason nostamiselle ja isommille hankkeille. ”Joskus on katsottava, mitä joku saa aikaan.”

Gaia Consulting Oy on arvioinut Metsämiesten Säätiön vaikuttavuutta. Sitä esitteli johtava konsultti Päivi Luoma. Hän tiivisti säätiön toimintaa toteamalla, että säätiön rooli metsäalan hengen ylläpitäjänä on korostunut hieman vaikeampina aikoina. Nyt hän toi esiin kolme kehittämistarvetta ja -mahdollisuutta. Metsäalan näkemyksellisen uudistuminen tukeminen on niistä ensimmäinen. Toisena on entistä vaikuttavampien hankekokonaisuuksien luominen. Kolmantena on avoimuuden ja sidosryhmävuoropuhelun vahvistaminen entisestään. Erityisesti tämä kohta sopii kenelle tahansa toimijalle.

Säätiön toimitusjohtaja Ilari Pirttilä selosti Metsämiesten Säätiön uutta strategiaa. Visio oli jo alussa. Säätiön missio on: Säätiö luo itsenäisenä toimijana metsäalan osaajille kehittymismahdollisuuksia ja hyvinvointia sekä tekee vaikuttavia avauksia metsäalan ja sen osajien parhaaksi. Säätiön rahoituksella on kuusi painopistealuetta: Osaaminen – osaamisen ja koulutuksen kehittäminen, hyvinvointi – metsäosaajien hyvinvointi ja onnistumisen psykologia, verkostot, tunnettuus – metsäalan tunnettuus ja vetovoima, metsäsuhde ja kulttuuri sekä ennakointi – metsäalan tulevaisuuden ymmärtäminen ja tekeminen. Pirttilä tiivisti lopuksi: ”Ihminen on metsäalan tärkein menestystekijä.”

Antti Koskimäki

Malli Yrjö Puronvarsi – maailman paras vesuri

Vanhan kansan sepillä on ollut ihailtava taito tehdä työkaluista työhön sopivia. Taustana on heidän omat työnsä näillä työkaluilla. Ja suora kosketus niihin asiakkaisiin, jotka tilasivat heiltä työkaluja ja antoivat omia ohjeitaan niiden yksityiskohtiin. Niitä ohjeita seppät noudattivat tarkkakorvaisina. Tätä seurasin oman kotitalon sepänpajassa Säämingissä, kun pikkupoikana pyöritin separaattorista tehtyä ahjon paljepuhallinta.

Nykyisillä hienomuotoisilla työkaluillaan palkintoja saaneilla arkkitehdeillä ei ole yhteyksiä käyttäjiin. Käyttäjien ehdotuksille he ovat kuuroja. Heitä kiinnostavat enemmän työkalun kauniit taiteelliset piirteet kuin kalun käyttö tosi käytössä työkaluna eri tarkoituksiin. Sitä heidän palkitut työkalunsa ovat aika huonoja.

Yrjö Puronvarren vesuri

Kun osuin joskus 15 vuotta sitten Kauhavan puukofestivaaleille, osuin alahärmäläisen sepän Yrjö Puronvarren ahjon ja alasimen ääreen seuraamaan, mitä työkaluja hän oli takonut itse tekemästään raudasta. Tämän seppäkunnan vanhimman töitä olin jo aikaisemmin seurannut Petäjäveden seppämestarikisoissa, missä hän takoi töillään kärkipalkintoja. Peräti 10 vuotena tulivat sijoitukset 1.–3. noissa takomiskisoissa.

Puronvarrella oli nimittäin aivan omanmallisensa vesuri, jollaista en ollut nähnyt missään aikaisemmin. Heti ostin Puronvarrelta noita vesureita. Aloin käyttää niitä omissa metsissä taimikoiden reikäperkauksissa sekä koivunrankojen kaadossa ja polttopuiden teossa niistä. Ystävilleni tilasin noita työkaluja merkki-

päivälahjoiksi. Yhden vesurin vein Värmlannin metsäsuomalaismuseoon, malliksi ainutlaatuisesta savokarjalaisesta työkalusta.

Olin ammattikorkeakoulun opettajana Joensuun Ut-rassa. Pidin metsätalousyrittäjä Jouko Jaatisen metsässä hänen avustajanaan opetusta taimikon varhaishoi-dosta. Oppilaat testasivat samalla, mikä eri mallisista vesureista oli paras työkäytössä pienen taimikon reikäperkauksessa. Kaikki sanoivat Puronvarren vesurin kaikkein parhaaksi, ilman vartta ja varren kanssa. Tämä vesuri oli esittelykäytössä Kolin kansallispuistossa, kun metsänhoitaja Lasse Lovénin johdolla olin yhtenä työmiehenä kaatamassa lehtimetsää kaskenpolttoalueella, kaskirukiin kylvöpaikaksi.

Aivan virheettömiä eivät Puronvarrenkaan vesurit olleet. Yhden terä oli karkaistu liian kovaksi. Työssä irto-si pala terästä. Isoveljeni kyllä pajassaan hitsasi siihen korjauspalan puukon terästä.

Seuraavalla sivulla esiteltävät seitsemän yksityiskohtaa yhdessä tekevät vesurista maailman parhaan työkalun lajissaan. Puronvarren tyttärenpoika Antti Mäkinen jatkaa isoisänsä työtä seppänä Alahärmässä. Hän on seppä jo kuudennessa sukupolvessa. Yrityksen nimenä on edelleen isoisän peruina YP-taonta TM. Alahärmä on nykyään Kauhavan kaupunkia. Antti Mäkinen osaa takoa isoisänsä mallilla maailman parhaita vesureita, kun niitä joku tilaa.

Ilmari Kosonen

metsänhoitaja Enonkoskelta

Kaikkiaan seitsemän parempaa yksityiskohtaa

Kaikki seitsemän yksityiskohtaa yhdessä tekevät tästä mallista Puronvarsi maailman parhaan vesurin. Työkaluun on otettu käyttäjien vaatimuksista ominaisuuksia ne, jotka tekevät siitä maailman parhaan työvälineen lajissaan. Luettelen seuraavassa nämä yksityiskohdat luettelona, kuvan numeroinnin mukaan.

1. Vesurin terän pitää olla riittävän paksu – 6–7 millimetriä, jotta työkalun terä tekee työnsä oman painonsa turvin, ei lyöjän lihasvoiman. Paksu terä tekee **vesurista kirveen** puiden pilkkomiseen ja rankojen katkomiseen pilkkeiksi. Yhden kaupallisen tuottajan ohuesta lattapelistä tehty terä on aivan liian ohut ja kevyt.
2. Vesurin terän pitää olla pitkä kiila, ei vain alareunoista viistottu. Ja teräosan pitää olla kulmassa varren keskilinjaan nähden, jotta se leikkaa puuta viiltämällä.
3. Puronvarren vesurissa terästä varteen päin on paksumpi, mutta ohut **kaula**, työkalun tasapainokohdassa varren kanssa, jotta varrellista työkalua siitä pitämällä terää voi käyttää **puukkona**. Vesuri on siis samalla **'väkipuukko'**.
4. Varren kiinnittämistä varten on **jousihahlo**. Kun varsi lyödään sen sisään, hahlo joustaa. Mutta jos varsi kuivuu, jousihahlo jännittää kiinni eikä varsi ala hölskymään hahlossa varsipuun kuivuessa. Jos puuvarsi kiinnitetään putkimaiseen hahloon, varsi alkaa kohta hölskyä.
5. Ilman tuota puuvartta vesuri on kätevä **yhdenkäden vesuri** kevyempään työhön ja lastenkin käteen. Kiinnittämällä varsi hahloon pultilla vesuri on sitten **kahden käden vesuri** kovaan työhön.
6. Vesurissa **kärkikoukku** on hiukan taaksepäin kaartuva. Silloin se on hyvä koukku, kun nostaa maasta rangan karsittavaksi. Kun tuo terän osa on riittävän pitkä, niin sillä voi **aisata** pystyssä olevia, kaadettavia rankoja eli kuoria niitä, jolloin ne kuivuvat kaadettuina nopeammin. Vesurin kärjessä on **reikä**, jotta vesurin voi ripustaa varastossa ylös, että rautainen työkalu ei ole märällä lattialla ruostumassa.
7. Puronvarren vesurissa on Ähtärin puusorvaamon koivupuusta sorvaama **puuvarsi**. Muovia on vältettävä eri tavoin ja puu on edelleen paras varsimateriaali. Puronvarsi ei ollut maalannut puuvartta kirkkaan väriksi. Maalasin varren punaiseksi jälkikäteen. Kun on jättänyt vesurin työmaalla metsään, niin värikkään työkalun löytää työntekijä metsästä paremmin kuin värittömän kalun.

Lapset ja hevoset savottaperinteessä

Mauno O. Immonen, *Savottaperinnettä*, 116 sivua, Paino Grano Oy, Jyväskylä.

Katotko Jussi tätä kirjaa, jos siitä sais jutun lehteen? Tuon kysymyksen kuulin aika monta kertaa Maaseudun Tulevaisuuden esimiehiltäni. Kyseessä oli yleensä metsäammattimiehen muistelmia. Opin säikähtämään pomon esitystä. Joskus oli isokin herra alaistensa avustuksella kaunokirjonut uraansa kansien väliin. Kirjan arvostelluksi tuloa vauhditettiin joskus MTK:n metsäosaston kautta. Pidän pääni aina enkä sortunut lukijalle omasta mielestäni huonoa kehumaa. Ei kuulu toimittajan toimenkuvaan lukijan höynäys. Jokunen kirja tuli julkisesti lytättyä kirjoittajan metsäalalla näkyvän aseman takia, ikäänkuin varoitukseksi. Saahan kirjan hinnalla putelin tai kaksi hyvää vaappua. Mauno O. Immosen *Savottaperinnettä* -kirja kiinnosti heti alkuunsa. Immonen valmistui ammattiinsa ”kotinurkistani” Rovaniemen metsäopistosta vuonna 1960. Olin tuolloin 12-vuotias.

Kämpä tuoksuu, jalas narskuu

Immonen kirjoittaa ihan omalla tyylillään, johon on luonut pohjaa jo pikkupoika-aikainen metsätyö isän ja veljien kanssa. Itse eletyn ja koetun kuvaaminen saa kämpän tuoksumaan ja reen jalakset narisemaan rivien väleistä. Tekstit ovat lyhyitä, nasakoita, samoin lauseet, ei pääse metsänsä tuntijaa jaarittelusta saati virkeviidakoista syyttämään. Tekstiä ahmiessa tulee päähän ja rintaan samanmoisia tuntoja kuin Haanpään tai Päätalon lukemisesta. Hirtehin huumori maustaa kerrontaa. Uupunutta hevostansa pieksävästä miehestä Immonen kirjoittaa: ”Sen hevosien ohjastaja oli tehty vähistä tarpeista. Päässä saattoi olla useampi-kin komero kylmillään.” Nauroin makeasti tarinalle orhista, joka oli ”äkitys”. Heinäkuorman veto ei alkanut millään, jolloin mielestänsä nokkela ukko laittoi nuotion veturinsa mahan alle, ”saadakseen kauramoottorin käyntiin”. Sen verran juhta siirtyi, että nuotio jäi heinäkuorman alle.

Uittojuttu jäi raakileeksi

Immosen kirjaa vaivaa epätasaisuus. ”Tiitto” -niminen tarina on kirjoitettu murteella, jota minä ainakaan en ole kuullut missään puhuttavan tai nähnyt kirjoitetun aiemmin. Laji on vaikea. Pohjoisessa saa h-kirjaimen käytöstä kinnan helposti. Metsäkoulun uittotyön harjoittelusta olisin mieluusti lukenut painettua vajaata kahta sivua enemmänkin. Työnjohtajina kun toimivat kaverini eno Martti Maikkunen ja vinkeä huumorimies Asko Juntunen, molemmat Hirvaalla metsäkoulunsa käyneitä.

Immonen vertaa karuja metsätyön oloja ja tekijöitä purevasti nykyajan eläjiin, tekijöihin. Raha ja kustannukset, savotoiden aikaan ja nyt, saavat kerronnassa haanpääläistä sävyä. Immonen on tutkinut oman sukunsa historiaa ja kertoo asiasta hyvin. Nurmeksessa eläkepäiviä viettävä kirjailija tunnetaan myös nimimerkkien Matti Neulasuo ja Oculus takaa. Hän on kirjoittanut eläkepäivinä 11 kirjaa. Maamme kirjastoista niitä löytyy, kaukolainattavina ainakin. ”Minut saa kirjoittamaan näyttämisen tarve. Koko ikäni olen tuntenut itseni kanssaihmiä huonommaksi. Kirjoittamalla olen yrittänyt näyttää muille, että kyllä minäkin pystyn johonkin.” Kiitos että kirjoitat! Kirjastoreissu tässä on edessä.

Juha Aaltoila

Jussi Meriluoto kirjoitti järkäleen

Jussi Meriluoto, *Selviytymistä sodassa ja rauhassa, Murrosvuosien historiaa ja Veikko ja Elma Meriluodon elämänvaiheita vuosina 1930–1955*. 528 sivua.

Kun pääsi Jussi Meriluodon kirjoittaman kirjan lukemisen alkuun, tuli sellainen olo, että mies on kirjoittanut Suomen historian uudelleen. Tässä ei ole mitään eriyisen yllättävää, koska näinä aikoina on ilmestynyt esimerkiksi useita mittavia henkilöhistorioita, joissa tarkastellun ihmisen vaiheet tutkitaan osana omaa aikaansa. Meriluoto tarkastelee myös maailman historiaa ja kaiken ajan menon osana vanhempiensa vaiheita. Tuli mieleen epäily, että miten tähän kirjaan osaa ja jaksaa asettua. Mutta kuinka kävi? Kun luki parisenkymmentä sivua lisää, teksti alkoi jollakin ihmeellisellä tavalla imeä ja vetää mukaansa. Tämä johtuu siitä, että maamme ja maailman vaiheet kuvataan sekä pääpiirtein että joiltakin osin tavattoman yksityiskohtaisesti. Uutta tietoa tulee ja tiedon määrä on valtava, joten siitä voi poimia luettavaa kiinnostuksensa mukaan.

Kirjan sisältö on tiivistetty takakannen tekstissä näin: ”Mitä tapahtui murrosvuosina 1930–1955 maailmalle, Suomelle ja omille vanhemmille? Keitä isä ja äiti oikeastaan olivat? Mitä he halusivat elämältään? Veikko ja Elma Meriluodon elämänvaiheet antavat mahdollisuuden tarkastella parin vuosikymmenen näkökulmasta ja kahden ihmisen kautta elämää ja opiskelua talvisodan edellä, sotavuosina ja sen jälkeen. Lisäksi Elma Meriluodon elämän tarkastelu tuo esiin naisen aktiivista toimintaa lottana ja työssä säästöpankissa. Monitasoinen, osuva ja tarkka teos perustuu vahvaan lähdeaineistoon ja ottaa osaa ajankohtaiseen keskusteluun, jossa kiinnostus kohdentuu uuteen sotahistoriaan, sodasta selviytymiseen ja elämään sodan jälkeisinä rauhan vuosina.”

Ihmiset osana maailman tapahtumia

Kirjoittaja toteaa heti kirjan alussa: ”Tavoitteena ei ole kronikka, jossa vain kirjataan tapahtumia aikajärjestykseen, vaan lisätä ymmärrystä liittämällä henkilökohtainen puoli yleiseen.” Kovakantisessa kirjassa on 528 sivua ja se neliväripainettu. Kirja sai alkunsa

vuonna 2014. Tuolloin oli kulunut 40 vuotta Jussin ja kurssikavereiden kesäharjoittelusta Hyytiälässä. Aktiivisena tunnettu kurssi kirjoitti sen kunniaksi juhla-julkaisun. Jussi kirjoitti siihen aiheenaan ’Raju on ajan riento, omista ja yhteiskunnan vaiheista 1950-luvulta 2010-luvulle’. Jussille jäi mieleen ajatus tuoda esiin vanhempiensa vaiheet. Nyt ne ovat kansissa. Jussi toteaa alussa myös: ”Menneisyyden laahus, varjo tai myönteisessä mielessä valo on pitkä. 1970-luvulla aikuistuneiden nuorten vanhemmat olivat sotasukupolvea”. Kirjan laajuudesta huolimatta sen päähenkilöt ovat Jussin isä ja äiti. Kirja on selkeästi kunnianosoitus omille vanhemmille sekä sota-ajan kokeneille naisille ja miehille, jotka myös jälleenrakensivat Suomen.

Lähdeainestoa Jussi on hankkinut Kansallisarkistosta ja Elinkeinoelämän keskusarkistosta. Isän joukko-osastojen sotapäiväkirjat ovat olleet itsestään selvä lähde. Sotapäiväkirjoja voi nykyään tarkastella internetin avulla. Vanhempien kirjeet ovat olleet käytössä. Koulu- ja opintotodistukset on luettu tarkoin. Eri alojen opinäytetöillä on merkittävä osa. Lusto ja Leena Paaskoski saavat erityiskiitokset. Kirjassa kun on käytetty vuo-

sina 1999–2002 toteutetun metsäperinteen tallennushankkeen ”*Metsäammatit metsätalouden murroksessa*” aineistoa. Meriluodon poika Timo on koonnut laajan karttakokoelman, josta ovat kirjan kartat. Kokoelma löytyy osoitteesta <http://timomeriluoto.kapsi.fi>. Sitä kannattaa kartoista kiinnostuneiden kurkistaa.

Armeijaan ja opintoihin

Kirjassa on kuvattu sekä isän että äidin elämänvaiheet. Muun muassa sotavuosista johtuu, että miehille tapahtui tavattoman paljon. Siksi isästä on pidempi kertomus. Taustoja tulee jo sotia edeltäneiltä vuosikymmeniltä. Vuonna 1919 syntyneen Veikko Meriluodon vaiheisiin aletaan paneutua perusteellisesti vuodesta 1939 alkaen. Tuore ylioppilas tulee Kivininimen kasarmille astuakseen armeijan riveihin. Ylioppilaita tuli tuona vuonna 2 659. Neuvottelut Neuvostoliiton ja Suomen välillä Moskovassa alkoivat. Talvisota alkaa. Veikko komennetaan tammikuussa 1940 Niinisaloon reserviupseerikurssille numero 44. Niinisalon kasarmi edustaa uutta, funkishenkistä sotilasarkkitehtuuria. Jo näissä yksityiskohdissa näkyy Jussin tarkka asioiden kuvailu.

Upseerikoulu päättyi maaliskuussa 1940. Vänrikin arvon saanut Veikko siirrettiin toukokuussa koulutuskeskuspataljoonaan Kevyt osasto kahdeksaan, joka toimi Ruokolahdella. Elokuussa tuli siirto 6. Prikaatin vahvennettuun polkupyöräkomppaniaan Immolaan. Siviili koitti 1.12.1940. Joulukuun 30. päivänä 1940 Veikolle tuli viiden muun reserviupseerin kanssa kunniatehtäviä toimia kunniavartiossa presidentti Kyösti Kallion arkulla hänen hautajaisissaan. Vartion jäsenten tuli olla Ylivieskasta, Kallion synnyinpitäjästä. Vartion kaikkien jäsenten vaiheet käytiin tarkoin läpi.

Veikko aloitti metsänhoitajaopintonsa tammikuussa 1941. Keväällä 1941 oli kahden viikon harjoittelu Kalajoen hoitoalueessa, Eskolan radan varrella Sievissä metsänhoitaja Eero Paavolan johdolla. Tästä leimausporukasta lähti miehiä pois vähin erin. Liikekannellepano nimittäin alkoi 9.6.1941. Veikko astui palvelukseen 20.6.1941. Yksikkö oli JR 8:lle alistettu JR 29. Veikko haavoittui Tšiepakan taistelussa Korpiselän kunnassa 9.7.1941. Alkoi sairaalajakso. Sen yhteydessä saadaan tarkka kuva sotien ajan sairaanhoidosta ja sairaaloista. Jalkaväkirykmentti 29:n vaiheet kuvataan

tarkoin Veikon haavoittumisen jälkeisiltäkin ajalta. Tässä yhteydessä tuli kuvaus rykmentin komentajan, everstiluutnantti Paavo Susitaipaleen toimista. Sattumalta Susitaival asui sotien jälkeen samassa pihapiirissä Meriluotojen kanssa Lappeenrannassa.

Toipumista ja rintamatehtäviä

Toivuttuaan Veikko astui uudelleen palvelukseen marraskuun 4. päivänä 1941 Lahdessa koulutuskeskuksessa. Sieltä tuli siirto uusi siirto koulutuskeskukseen Kuopioon. Huhtikuussa 1942 alkoi kesän lopulle kestänyt uusi hoitojakso 1. Sotasairaalassa Helsingissä. Lokakuussa tuli lähtö Itä-Karjalan sotilahallinnon metsäasioimistoon. Veikko johti halkojen hakkuuta Latvan paikallismetsätoimistossa. Tätä jatkui toukokuuhun 1943. Samalla jatkui opiskelu. Sitä helpotti Äänislinnassa toimineen rintamaopintokeskuksen perustaminen. Asemasodan aikoina olot aivan rintamankin tuntumassa sekä erityisesti muualla maassamme olivat hyvinkin rauhallisia, mistä kirja antaa selkeän kuvan. Veikolla jatkuivat puutavaran hakkuun ja ajamisen valvonta sekä uiton valmistelu kevääseen 1944 muun muassa Patojärvellä. Veikon siirrot on merkitty päivälleen. Tässä kohtaa on vankka selostus metsäasioimiston toiminnasta.

Rintamatilanteen kiristyttyä opinnot jätettiin ja tenttilomat lopetettiin 12.6.1944. Veikon joukko-osastolle, Täydennyspataljoona 7:lle annettiin marssikäsky. Yksikön toiminta-alue oli erinäisten vaiheiden jälkeen Käsänelässä. Siirto JR 8:aan tuli 12.7.1944 Loimolan puolustukseen. Veikko toimi tiedustelutehtävissä. Veikko kotiutettiin 9.10.1944. Sota hänen kohdallaan olisi jatkunut, mutta valtion tapaturmaviraston myöntämä korvaus jatkosodan hyökkäysvaiheen vammasta mahdollisti siirron siviiliin invalidina. Veikon sota kesti kolme vuotta, kolme kuukautta 20 päivää. JR 8 jatkoi Lapin sotaan.

Opinnot jatkuivat välittömästi sodan sekä Lapissa että maailmalla jatkuessa. Hyytiälään pääsy oli kova kynnys. Tämä ilmenee sekä Veikon paneutumina että metsäperinteen tallennushankkeen aineistossa. Jussi selostaa perusteet Hyytiälään pääsyle tarkoin, kuten muutkin opintoihin kuuluvat asiat. Veikko kavereineen oli Hyytiälän kurssilla 36. Matrikkeleissa käytetään merkintää H 45 I, koska kurseja oli sinä vuonna kaksi. Johtajana

toimi Erkki K. Kalela ja hänellä oli assistenttina Paavo Yli-Vakkuri. Tässä vaiheessa Jussi esittelee tarkoin nuo opettajat. Jo Äänislinnan vaiheiden aikaan sai esittelyn Niilo Söyrinki. Pitkin kirjaa esitellään henkilöitä. Veikon opinnot käydään läpi tutkinnon ja arvosanan tarkkuudella. Veikon asuminenkin saa selostuksen. Muun muassa Tennispalatsi, jossa Veikko asui jonkin aikaa, kuvaillaan siinä toimineiden liikkeiden ja niiden vaiheiden tarkkuudella.

Metsänarvioinnin harjoittelu tehtiin Nurmeksessa alkaen alueen kartoituksella. Kirjassa on oppikirjamaisen tarkka kuvaus noista töistä ja se jatkuu relaskoopin periaatteen kaavantarkalla esittelyllä. Opinnon jatkuiivat ja Ilmo Lassilalta tuli loppumerkintä metsäteknologiasta keväällä 1945. Erik Lönnroth hyväksyi metsänarvioimisen 13.3.1946. Erikin esittely kuuluu asiaan. Metsänhoitajatutkinto tuli 14.3.1946 ja virkatutkinnon suorittaminen oli edessä. Harjoittelu tapahtui Lestin hoitoalueessa. Taas toimittiin Eskolan radan, maan pisimmän, 68 kilometriä pitkän metsäradan varrella. Harjoittelu kesti kuusi kuukautta ja tutkinto oli vuorossa 1. ja 2.11.1946.

Valtion polttoainekeskuksesta ja säästöpankkia

Töihin Veikko pääsi likimain välittömästi, 20.11.1946. Tehtävä oli metsäpalkkojen tarkkailu Mikkelin piirisä. Tammikuussa 1947 alkoi palvelus VAPO:ssa, ensin Mikkelin hankintapiirissä. Lappeenrannan hankintapiiri oli paikka vuoden 1950 lopulta alkaen. Helsingin olympialaiset saavat kuvauksensa. Veikko kävi katso-massa kilpailuja VAPO:n välittämällä lipuilla. Tässä yhteydessä selostetaan Veikon itsensä urheilutuloksia 1930-luvulta, sentin tarkkuudella ja kilpailijoiden tuloksia myös. Veikon lajit olivat juoksut ja kolmiloikka. VAPO:ssa Veikko hoiti laivausasioita, kehitti sahateollisuutta ja turvetuotantoa. Viimeksi hän oli pääkonttorin puutoimialan jalostuspäällikkö. Eläkkeelle Veikko siirtyi vuonna 1982.

Jussin äidin, vuonna 1916 syntyneen Elma Peltomaan vaiheet tulevat selviksi, tottakai. Elman työpaikka oli Oriveden säästöpankki vuodesta 1933 alkaen. Tämän pankin vaiheet ja toiminta selostetaan kirjan tapaan huolella. Avainten säilyttämisen tarkkuudella on tiedossa pankin työnjako. Elman toiminta lotissa saa

kuvauksensa. Veikko ja Elma näkivät toisensa ensimmäisen kerran Oriveden urheilukentällä vuonna 1945. Hyytiälän väki oli siellä kilpailemassa. Siitä alkoi suhde, joka johti kihloihin menoon parin vuoden päästä ja avioliittoon 6.9.19347. Tuolloin oli asuinpaikka Mikkeli. Ensimmäinen lapsi, nimen Esa saanut, syntyi 22.7.1948. Hän oli suuria ikäluokkia, jotka taustoitetaan. Vuonna 1947 syntyi toistaiseksi suurin vuotuinen ikäluokka, 108 168 lasta. Vuonna 1948 käyttöön tullut lapsilisä saa ansaitsemansa huomion. Tänä syksynä Suomen suurimman ikäluokan aseman ottivat vuonna 1963 syntyneet. Näitä 55 vuotta täyttäviä asui syyskuun lopussa Suomessa 75 223. Tämä oli ensimmäinen kerta vuoden 1996 jälkeen, kun Suomen suurin elossa oleva ikäluokka ei ole vuonna 1948 syntyneet.

Kirja päättyy vuoteen 1955. Meriluodon perhe asettui ensimmäiseen omaan, 15.10.1954 hankittuun asuntoon Lappeenrannassa. Suomessa elämä oli asettunut 1950-luvun puolivälissä uomiinsa. Sodan päättymisestä oli kulunut jo kymmenen vuotta. Viimeiset sotakorvaukset oli toimitettu elokuussa 1952 ja sodan jälkeinen asutustoiminta oli saatu päätökseen.

Vanhempiensa, Suomen ja maailmankin vaiheita kirjassa kuvannut Jussi syntyi 26.12.1952. Tähän kuului sairaaloiden vaiheiden kuvaus. Jussin lapsuudenkoti oli Lappeenrannassa. Jussi valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1977 ja maatalous- ja metsätieteiden kandidaatiksi vuonna 1981. Työura alkoi Seinäjoen maatalouspiirissä, josta Jussi siirtyi VAPO:on vuonna 1979. Siellä alkoi toiminta, joka päättyi eläkkeelle siirtymiseen vuonna 2016. Tuolloin oli nyt esiteltävä kirja varmuudella työn alla.

Edellä on tiivistelmä Jussin vanhempien vaiheista. Kirjassa ne ovat tarkoin. Koko ajan perheen vaiheiden rinnalla kulkevat Suomen ja maailman merkittävät vaiheet. Sodan vaiheet sävyttävät niitä vuosia. Yleispolitiikka saa osansa. Tammikuun kihlaus selostetaan. Saksan ja Suomen suhde käydään läpi ja asekatkenta valotetaan. Pariisin rauhanneuvottelut kuvaillaan jopa suomalaisten neuvotteluryhmän jäsenten kannanottojen tarkkuudella. Yleispoliittiseen tarkasteluun kuuluu YYA. Edellä on esimerkkeinä vain muutamia kirjassa esiteltyjä kokonaisuuksia. Joka asiassa ovat käytössä tuoreimmat mahdolliset lähteet, mikä helpottaa asioihin perehtymistä.

Kirjasta suurimman osan täyttää yksilöiden ympärillä tapahtuva. Osalla asioista on selkeä syy-seuraussuhde. Esimerkiksi miesten joutuminen sotaan ja naisten toiminta lotissa johtuvat selkeästi suurvaltojen toimista sekä maailmansodan ulottumisesta maahamme. Osa asioista sattuu tapahtumaan samanaikaisesti ilman, että niillä on asiayhteyttä. Sellainen jakso oli vaikkapa tammikuussa 1946, jolloin käytiin sotasyylisyysoikeudenkäyntiä Säätytalossa ja Veikko selvitteli viimeisiä tenttejään muutaman sadan metrin päässä.

Laaja tietopaketti

Veikko on kirjoittanut tieteellisellä tarkkuudella ja suurella huolella. Asioiden paljouteen on tarvittu valtava lähdeaineisto. Teksti piirtää suuret linjat ja vilisee yksityiskohtia. Voi olla, että niitä kaikkia eivät välttämättä kaikki lue sanasta sanaan, mutta nyt tietää, mistä saa asiaan kuin asiaan tarkkaa tietoa. Tarkastelua kuvaa lähdeviitteiden lukumäärä; niitä on 1 431. Yksityis-

kohtia kirjassa lienee tuhansia. Tässä tulkoon vain yksi: Yhtenä päivänä on syntynyt eniten suomalaisia elokuun 24. päivä vuonna 1945. Kenttäarmeija kotiutettiin pääosin marraskuussa 1944... Suomen kansan elämisen ja tulevaisuuden uskoa ei ainakaan silloin pystynyt mikään horjuttamaan, tuskin vielä. Kirja on kertomus siitäkin.

Kirjan voi ostaa seuraavilla tavoilla. Kirjaa saa Jussi Meriluodolta itseltään. Tilaukset sähköpostilla meriluoto.jussi@gmail.com. Kirjan hinta on 40 euroa ja sen lisäksi tulevat postikulut 8,90 €. Kaksi tai useampia kirjoja tulee ilman postikuluja. Kirjaa saa myös nettikirjakaupasta www.kirjakauppa.com tai Suomen Sahateollisuusmiesten Yhdistyksen verkkokaupasta <https://holvi.com/shop/puuteollisuuskirjat/>. Kirjaa on myynnissä myös Suomalaisen Kirjakaupan Jyväskylän myymälässä.

Antti Koskimäki

"Mikäs täällä? Mitä minä nään? Nyt, nyt te olette vallan erehtyneet. Ai ...jaaai poojaat. Ei metsää näin arvioida... Ehee. Ei tällaisesta arvioinnista tule niin mitään. Mennäänpäs mokoman suon yli, että heilahtaa." Veikko Meriluoto kantaa Paavo Järvelää metsänarvioinnin harjoittelussa Nurmeksen Pöytävaarassa loppukesällä 1945. Kuva Meriluodon yksityisarkisto.

Puukkojen kahvoin on pujotettu muotoillut laput yksitellen käsin lisäksi Järvenpään puukkotehtaassa. Seuraava työvaihe odottaa.
Takakannessa yhden hevospääpuukkomallin kahva valmiina. Kuva Antti Koskimäki.

